

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ · ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 29^ο | ΑΘΗΝΑΙ 15-31 ΜΑΪΟΥ 1915 | ΑΡΙΘΜΟΣ 1065

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

“Οχι τὰ διδασκτικὰ βέβαια, τὰ ὁποῖα κατήντησαν ζήτημα ἐπιχειρήσεως ἐργολαβικῆς. “Οχι τὰ διδασκτικὰ, τῶν ὁποίων τὰ προγράμματα καὶ οἱ κανονισμοὶ μετροῦν μὲ τὸ σταγονόμετρον τὰς δόσεις τοῦ πατριωτισμοῦ, τῶν ἱστορικῶν ἀληθειῶν, τῶν φυσικῶν φαινομένων, τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἄλλων γνώσεων, μὲ τὰς ὁποίας γίνεται ἡ συνταγὴ καὶ ἡ σύνθεσις τῆς πνευματικῆς τροφῆς τῶν παιδιῶν μας. “Οχι τὰ διδασκτικὰ ἔμπρὸς εἰς τὸ συνταγματολόγιον τῶν ὁποίων ὁ καλλίτερος καὶ ὁ δυνατότερος συγγραφεὺς χάνει τὸ θάρρος, τὴν δύναμιν καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ἐργασίας. Καὶ ἂν τύχη δὲ νὰ εὐρεθῆ κανεὶς τόσοσ ἡρωικῶς, ὥστε νὰ μὴ ὀπισθοχωρήσῃ πρὸ ὄλων αὐτῶν τῶν κανονιστικῶν τῆς ἐργασίας του φραγμῶν, καὶ νὰ κατορθώσῃ νὰ παρουσιάσῃ κατὶ ἀνεκτόν, ἢ πολιτεία μὴ ὑπέικουσα εἰς τὸν νόμον θὰ τὸ ἐγκρίνῃ καὶ θὰ ἀκριβοπληρώσῃ· ὁ ἐργολάβος ὅμως τῆς ἐκδόσεως θὰ τὸ κλείσῃ εἰς τὸ χρονοντούλαπο μέχρις ὅτου ἐξαντήσῃ τὰς παλαιὰς του παρακαταθήκας, παρ' ὅλας τὰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Τὸ διδασκτικὸν λοιπὸν βιβλίον, μὲ ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ νόμου, μὲ ὅλον τὸν ἡρωισμόν τῶν συγγραφέων καὶ μὲ ὅλην τὴν εὐσυνειδησίαν τῶν κριτῶν, θὰ μείνῃ, πάντοτε, ἕνας «εὐσεβὴς πόθος», ἕνα ὄνειρον τοῦ ὁποίου ἡ πραγματοποίησις προσκόπτει εἰς ἀναρίθμητα προσκόμματα.

Πέραν ὅμως τοῦ διδασκτικοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον σπανίως ἐλκύει τὰς συμπαθείας τοῦ παιδοκόσμου, ὑπάρχει τὸ ἀναγνωστικὸν ἐν γένει βιβλίον, τὸ βιβλίον ποῦ προξενεὶ πραγματικὴν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν διὰ τὰ μικρὰ. Τὸ βιβλίον ποῦ διαβάσει τὸ παιδί, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ διατάξῃ, κανεὶς νὰ τοῦ τὸ ἐπιβάλλῃ, ἀπλῶς ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ἀπὸ τὴν δίψαν, ἀπὸ τὸν πόθον νὰ μάθῃ ἄγνωστα πράγματα, νὰ γνωρίσῃ νέους κόσμους, νὰ ἀκούσῃ ἀληθινὰς ἱστορίας ἀπὸ τὴν ζωὴν ἄλλων παιδιῶν, νὰ πονήσῃ καὶ νὰ χαρῆ μαζὴ των, νὰ αἰσθανθῆ τέλος συγκινήσεις, τὰς ὁποίας σπανιώτατα ἤμπορεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ βιβλίον τῶν σχολείων.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ λείπει ἐντελῶς ἀπὸ τὸν τόπον μας. Αἱ ἀπόπειραι ποῦ ἔγειναν ὡς τώρα διὰ τὴν ἴδρυσιν Παιδικῆς Βιβλιοθήκης, μὲ τὴν ἐκδοσιν καταλλήλων βιβλίων γιὰ παιδιὰ, ἐπρόσκοψαν εἰς ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια.

Ἐκτὸς μικρῶν παλαιῶν ἐκδόσεων τῆς «Λιπαράσεων τῶν Παιδῶν», ἐκτὸς τοῦ «Πρόα τοῦ Νηκίου», μετὰφρασκν τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμά, καὶ τῶν ὡραίων «Παιδικῶν Βιβλίων» τῆς κυρίας Δέλτα, καὶ ἑ ἄλλο βιβλίον ἦτο ἀποτυχία, εἴτε εἰς ἐκλογὴν, εἴτε ὡς μετὰφρασιν. Ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ὅμιλος ἐδοκίμασε τελευταίως τὴν ἐκδοσιν Παιδικῶν Βιβλίων καὶ ἤσχισε τὴν ἀνατύπωσιν εἰς εὐθυνας ἐκδόσεις τῶν βιβλίων τῆς κ. Δέλτα. Δὲν εἰξεύρω ἐὰν ἐπέτυχῃ.

Ὅπως δὴποτε τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων, ἀνταποκρινόμενον εἰς ρητὸν ὅρον τοῦ Καταστα-

τιζοῦ του, ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν Παιδικῆς Βιβλιοθήκης, Δανειστικῆς, παράρτημα τῆς λειτουργούσης ἤδη Δανειστικῆς Βιβλιοθήκης τῶν μεγάλων.

Διὰ τὰ μὴ περιορισθῆ ὅμως εἰς ξενόγλωσσα βιβλία, ἐξήτησε νὰ κάμῃ καὶ συλλογὴν ὄλων τῶν ὑπαρχόντων Ἑλληνικῶν. Δυστυχῶς τὰ ὑπάρχοντα εἶνε πολὺ-πολὺ ὀλίγα, δυσεύρετα πλέον καὶ σχεδὸν ἀπρόσιτα τὰ πέντε ἔξ τῆς πολυτελείας, διότι εἶνε πολὺ ἀκριβά.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν τὴν ἐκδοσὶν βιβλίων Παιδικῶν, ὄχι μόνον πρωτοτύπων, ἀλλὰ καὶ καλῶν μεταφράσεων, γνωστῶν συγγραφέων. Τὰ μέλη τοῦ Φιλολογικοῦ Τμήματος τοῦ Λυκείου, καθὼς καὶ ἄλλαι κυραὶ ἤρχισαν ἤδη νὰ ἐργάζονται. Ἐπιτροπὴ ἀπὸ κατάλληλα πρόσωπα θὰ κρίνῃ τὰ καλλίτερα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶνε ἔτοιμα διὰ τὸ Νέον ἔτος.

Τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων θὰ θεωρήσῃ κατόρθομά του ἐὰν ἐπιτύχῃ νὰ καταρτίσῃ Παιδικὴν Βιβλιοθήκην, μὲ τιμὰς προσιτὰς ἰδίως εἰς τὰς τάξεις ποῦ δὲν ἔμποροῦν νὰ διαθέτουν γὰρ τὰ βιβλία τῶν παιδιῶν των, περισσότερον ἀπὸ 50 λεπτὰ ὡς μίαν δραχμὴν.

Διότι, ἐπὶ τέλους, τὰ παιδιά τῶν πλουσίων ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των τὰ ξενόγλωσσα βιβλία εἰς ὠραίας ἐκδόσεις, ἐνῶ τὰ παιδιά τῶν ἄλλων τάξεων, ὅπως στεροῦνται καλὴν καὶ ὑγιεινὴν τροφήν διὰ τὸ σῶμα των, τὸ ἴδιο διψοῦν καὶ διὰ τὰς ὠραίας ἀπολαύσεις τοῦ πνεύματος. Καὶ τὴν δίψαν αὐτὴν τὴν ἐκμεταλλεύονται μὲ τὸ πλέον ἀσυνείδητον τρόπον, οἱ δεκαρολόγοι τῶν ἐκδόσεων τῶν Νικάρτερ, μὲ τὰς ὁποίας δημητριάζεται ἡ παιδικὴ ψυχὴ, καὶ ἡ κοινωνία ἀποκτᾷ γογγύρα καὶ ἀνύποπτα μικροὺς κακούργους, εἰς παιδιά ποῦ ἔμποροῦσαν νὰ γίνουν ἐντιμοὶ καὶ ἀγαθοὶ πολῖται.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΛΕΞΙΝ ΤΗΣ κ. ΠΑΡΡΕΝ Εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων

Γ'.

ΕἰΡΗΝΗ ΛΑΧΑΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Εἰς τὸ ἴδιον αὐτὸ φύλλον κάμνει τὴν ἐμφανισίν της καὶ Σαπφῶ Λεοντιάς. Τὸ φύλλον τῆς πρώτης πασχάλινῆς ἑορτῆς τῆς ζωῆς τῆς «Ἐφημ. τῶν Κυριῶν» συμβολίζει μίαν ἀληθινὴν γυναικείαν ἀνάστασιν. Διὰ τὸ φύλλον αὐτὸ αἱ Ἑλληνίδες ποῦ εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ εἰποῦν γὰρ, καὶ τὸ θάρρος νὰ τὸ ἴδουν τυπωμένον συνέπεσε νὰ ἐγλέξουν τὴν ἡμέραν αὐτήν.

Οἱ στίχοι τῆς Σαπφῶς Λεοντιάδος ἐφυζῶσαν

τὸ τέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τὴν Ἀρχὴν τοῦ Νέου.

Εἰς γλώσσαν ἀρχαῖζουσιν οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶναι ὁ ἕμνος τῆς νέας θρησκείας τοῦ ἀλτροῦσμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης. Εἰς τὴν δίστηλον αὐτὴν ἔμμετρον μελέτην τῆς κατάρθωσος νὰ περιλάβῃ ὅ,τι μεγάλο ἐπαρουσίασεν ἡ σοφία τοῦ παρελθόντος, ἡ ἀνθρωπίνη κατάπτωσις διὰ τῆς λατρείας τοῦ ἐγὼ καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ.

Εἰς τὴν στιχογραφίαν τῆς Σαπφῶς Λεοντιάδος καὶ εἰς τὰ πεζὰ ἐν γένει ἔργα της ἐπάρχει γὰρ τὸ ἱερατικόν, τὸ θρησκόληπτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαῖκόν μαζύ. Σπουδαὶ αὐστηρῶς κλασικαί, ζωὴ ὀλόκληρος μέσα εἰς τὸ περιβάλλον Βυζαντικῆς λογικότητος, χωρὶς χαρὰν καὶ ἀναψυχὴν καὶ ἀνάπαυσιν εἶχαν ἀποτυπώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα, τὴν ψυχὴν καὶ τὴν μορφὴν της ἀκόμη τὸν τύπον μᾶς θρησκευτικῆς αὐστηρότητος.

Δι' αὐτὸ ἴσως καὶ ἡ μεγάλη μερὶς τῶν λογίων Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς της εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κων)πολιν, εἰς τὰ δύο αὐτὰ κέντρα τῆς παιδαγωγικῆς δράσεώς της τὴν ἐτίμων καὶ τὴν ἐθαύμαζαν. Διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ παιδαγωγός, εἰς τὴν Ἀνατολὴν μάλιστα, ὄφειλε νὰ εἶναι ἐν εἶδος ἱερείας. Ἡ ζωὴ της ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐστηρά, ἡ γλώσσα, τὸ ὕφος καὶ οἱ τρόποι της μετρημένοι, ζυγισμένοι σύμφωνα μὲ τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ἱερὰν Κατήχησιν. Ἡ ἀποστολὴ της ἐξακρατοῦτο μὲ πομπώδεις τίτλους καὶ ἡ *θηλεία νεολαία* ὄφειλε νὰ ἔχῃ αὐτὴν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τελειότητος.

Ὅπισω ὅμως ἀπὸ τὴν ἱερείαν αὐτὴν τῶν γραμμάτων, ὀπίσω ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐριμνεύτριαν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ὀπίσω ἀπὸ τὴν ῥήτορα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων)πόλεως, ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ὁποίου ἀνέπτυσσε τοὺς ἀρχαίους τραγωδοὺς μὲ καταπληκτικὴν ἐντέλειαν, ἐκρύπτετο μία μεγάλη μητέρα, μία ἀπλὴ καὶ θαυμασία γυναῖκα ὅλη ἀγάπη, αὐταπάρτης καὶ ἐνθουσιασμός.

Αἱ γενεαὶ τῶν μαθητῶν, τὰς ὁποίας αὐτὴ ἐμόρφωσεν, ἡ μονογενὴς κόρη τὴν ὁποίαν ἀνέθρεψε, ὅλοι καὶ ὅλοι ὅσοι τὴν ἐγνώρισαν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν της καὶ οἰκογενειακὴν ζωὴν συμφωνοῦν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτὸν τῆς Σαπφῶς Λεοντιάδος.

Ἐγὼ ἡ ὁποία εἶχα φύγει μὲ τόσην ἀπογοήτευσιν ἀπὸ τὴν πρώτην συνάντησίν μας, τὴν πρώτην συνάντησίν μας, τὴν τυπικὴν καὶ ξηράν, εἶχα γίνῃ, ὅταν ἀργότερα ἐγνωρίσθην, ἡ φανατικώτερα φίλη της.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῶν Κυριῶν» ἐδημοσίευσεν

πολλὰς καὶ ὠραίας μελέτας της. Ἡ γυνὴ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Τραγωδίᾳ ἦτο ἔργον βαθύ, ψυχολογημένον, δυνατὸν καὶ σοφώτατον, ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἴσως τὰ ὁποῖα ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν αἱ γενεαὶ τῶν Ἑλληνιστῶν μας.

Τὰ παιγνιδάκια μὲ τὸ ἐγγκονάκι της, τὰ παιδαγωγικὰ αὐτὰ μοθηματάκια της πρὸς τὴν ἀφυπνιζομένην ἀντίληψιν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶναι ὅ,τι εἰς γλώσσαν ἀπλὴν, φυσικὴν, γλώσσαν τῆς καρδιᾶς ἔγραψε. Εἰς αὐτὰ ἡ πολὺ σοφὴ Ἑλληνίστρια πετᾷ μακρὰ τοὺς πτυχωτοὺς χιτῶνας, καὶ τὴν νεκρὰν φρασεολογίαν της καὶ ἀφίρει γυμνὴν τὴν μητρικὴν καρδίαν της νὰ ὁμιλήσῃ, Οἱ στίχοι αὐτοὶ χωρὶς νὰ εἶναι ἔργα τέχνης ἔχουν γὰρ τὸ ζωντανό, τὸ φυσικό, τὸ πλημμυρισμένον ἀπὸ στοργὴν καὶ λατρείαν πρὸς τὰ πολὺ μικρά. Εἶνε τὸ συμπαθητικώτερον πρᾶγμα ἀπὸ ὅλα τὰ σοφὰ καὶ τὰ κλασικὰ ποῦ ἔγραψεν ἡ Σαπφῶ Λεοντιάς εἰς τὴν μακρὰν παιδαγωγικὴν ζωὴν της.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΕΧΑΓΙΑ

Μετὰ τὴν Σαπφῶ Λεοντιάδα προσέρχεται εἰς τὰς τάξεις μας καὶ ἡ ἄλλη σοφὴ τῆς Κων)πόλεως, ἡ Καλλιόπη Κεχαγιά. Κατάγεται ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα, ἔχει ἐκπαιδευθῆ εἰς τὸ σχολεῖον Χίλλ, τὸ πρῶτον τότε ἀνώτερον παρθενωγεῖον τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὴν ἐθνικὴν μας ἀναγέννησιν.

Πλησίον τῆς Ἀμερικανίδος ἰδρυτρίδος τοῦ Παρθενωγείου αὐτοῦ τὸ ἀστραπηβόλον πνεῦμα τῆς Καλλιόπης Κεχαγιά ἀναπτύσσεται νεωτεριστικώτερα καὶ φαίνεται διὰ τὴν ἐποχὴν της γὰρ ἐξαίρετικόν. Εἰς τὴν εὐφυίαν της προστίθεται καὶ ἓνα κάλλος πρώτης γραμμῆς, ἓνα παρὰ τὸ ἡγεμονικόν, μία εὐφράδεια σπαν' α καὶ διὰ τοὺς ἀνδρας ἀκόμη τῆς ἐποχῆς της. *Esprit brillant*, κατ' ὄλην τὴν ἔκτασιν τῆς λέξεως ὠραία, ἐπιδεικτικὴ, ἔχει ὅλα τὰ ἐφόδια διὰ νὰ βαδίσῃ ἐμπρός, νὰ βαδίσῃ ἐμπρός, νὰ σοροπίσῃ φῶς γύρω της νὰ κατακτήσῃ, νὰ διακριθῇ.

Εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην ἐμφάνισίν της, ὡς διδασκαλίσης εἰς τὸ σχολεῖον Χίλλ καὶ ἔπειτα μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἀρσακείου, ὡς ἀναπληρώτρια τῆς κ. Χίλλ, ἡ Καλλιόπη Κεχαγιά ἐκπέει θαυμαστάς τοὺς σοφωτέρους ἀνδρας τῆς ἐποχῆς. Ὁ σοφὸς Παπαδόπουλος, ὁ κατοπιν ἐπίσκοπος Ζακύνθου εὐφύεστατος κληρικὸς Λάτας καὶ ἄλλοι καταρτίζον ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις της μὲ ἡγερίαν τὸν αὐτὴν τὴν ἰδίαν, τὸν πυρῆνα μᾶς νέας Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ νεαρὰ τότε σοφὴ ὄνειροπολεῖ καὶ φιλοδοξεῖ νὰ γίνῃ ἡ Ἀσπασία τῆς νεωτέρας Ἑλλά-

Ἡ κ. ΕἰΡΗΝΗ ΛΑΧΑΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

δος. Ἡ κ. Χίλλ ἀρχίζει νὰ ἀνησυχῇ διὰ τὰ πολὺ φιλόδοξα σχέδια τῆς προστατευομένης της. Ὁ ἐγωϊσμός της ἀρχίζει νὰ ἐξελίσσεται εἰς οἴησιν ἐπικίνδυνον διὰ γυναῖκα, ἡ ὁποία προσρίζεται νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν κοριτσιῶν τῆς χώρας της.

Ἡ Καλλιόπη Κεχαγιά ἀναπληροῖ ἐν τούτοις τὴν κ. Χίλλ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ παρθενωγείου, εἰς τὴν ὁποίαν συνεργάζεται μετὰ τῆς κ. Αἰκ. Λασκαρίδου, συναγωνιστρίδος της εἰς τὸ σχολεῖον Χίλλ.

Νεαί, ὠραῖαι καὶ εὐφρεῖς καὶ αἱ δύο ἐγκαινάζουν νέαν περίοδον σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τὰ κορίτσια τῆς ἐποχῆς. Ἡ συνεργασία των ὅμως δὲν διαρκεῖ πολὺ. Τὰ παιδαγωγικά της ὅμως ὄνειρα ἦσαν τόσο μεγάλα καὶ ὑπερήφανα διὰ τὴν μακρὰν τότε πόλιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ Καλλιόπη Κεχαγιά φεύγει ἐξασφαλίσασα στάδιον εὐφρετέρας δράσεως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Τὸ Ζάππειον ὡς κτίριον, ὡς σχολεῖον, ὡς ἰδέα ὀφείλεται εἰς αὐτήν. Ὁ Ζάππας θέτει εἰς τὴν διάθεσίν της ὅσον χρυσάφι χρειάζεται διὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ τολμηρὰ παιδαγωγικά της ὄνειρα. Ἡ ἐφορεία τῶν λογίων ἀνδρῶν ποῦ

τήν περιστοιχίζει είναι άνδρες ποῦ τὴν θαυμάζουν, ποῦ ἐκτελοῦν χωρὶς συζήτησιν τὰς διαταγὰς τῆς. Ταξειδεύει εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ κέντρα, διὰ νὰ ἰδῆ καὶ μελετήσῃ τὰ καλλίτερα σχολεῖα τῶν θηλέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐννοεῖ νὰ διακρίνεται τὸ Ζάππειον.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Ἡ Ἑλληνοπούλες μας χορεύουν Ἑλληνικοὺς χορούς. Χορεύουν εἰς τὰς Πάτρας, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν Σῦρον. Καὶ ἐτοιμάζονται νὰ χορεύσουν εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ εἰς τὴν Κρήτην.

Τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων μὲ τὰ ἀντεπιστέλλοντα Τμήματά του, εἰς τὰς μεγαλειτέρας ἐπαρχιακὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, μετέδωκε μαζῇ μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ προγράμματός του, τὸν πόθον τῆς ἀναγεννήσεως εἰς κάθε κλάδον τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν γένει ζωῆς.

Αἱ Πάτραι εἶνε ἡ πρώτη πόλις ποῦ ἴδρυσεν Παράρτημα Λυκείου πρὸ δύο ἐτῶν. Τὸ Παράρτημα αὐτὸ εἶχε τὴν τύχην νὰ διευθύνεται ἀπὸ Ἑλληνίδας σπανίας ἐνεργητικότητος, αἱ ὁποῖαι ἐντὸς τόσον μικροῦ διαστήματος κατώρθωσαν νὰ παρουσιάσουν ἐργασίαν πρώτης γραμμῆς.

Ἔως τώρα ἐπιστεύετο —ἀδικαιολογητῶς βέβαια, — ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπαρουσίαζεν ἀνυπέβλητα προσκόμματα διὰ τὴν γυναικίαν δρᾶσιν. Σήμερον ἡ δρᾶσις ἡ ἀποτελεσματικὴ τῶν Λυκείων μέσα εἰς ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα ἔρχεται νὰ διαψεύσῃ τὴν παραδοσιν αὐτήν. Τὸ Λύκειον τῶν Πατρῶν ἴδρυσεν πρωτίστως Κυριακὸν Σχολεῖον μὲ ἀποτελέσματα διὰ διαζοσίας πενήντα περίπου ἐργάτιδας, καταπληκτικά. Τὸ Λύκειον τῶν Πατρῶν κατήρτισε Φιλολογικὸν Τμήμα, μὲ δεσποινίδας ρήτορας, αἱ ὁποῖαι ἐπροκάλεσαν τὸν θαυμασμὸν καὶ τῶν δυσκολωτέρων συμπολιτῶν των. Τὸ Λύκειον Πατρῶν κατήρτισε τμήμα Καλλιτεχνικὸν καὶ ἔδωκεν ὠραίας συναυλίας καὶ μουσικὰς συγκεντρώσεις. Καὶ τέλος τὸ Λύκειον κατήρτισε Τμήμα Ἑλληνικῶν χορῶν καὶ ἐορτῶν καὶ παρουσίασεν ἐορτήν, διὰ τὴν ὁποίαν αἱ Πατραϊκαὶ ἐφημερίδες ἐξήντησαν εἰς μακρὰς στήλας κάθε ἔπαινον καὶ κάθε ἐγκώμιον.

Οἱ χοροὶ ἐχορεύθησαν κατὰ τὴν ἐορτὴν ἀπὸ κορίτσια τῆς καλλιτέρας Πατραϊκῆς κοινωνίας, κορίτσια ἐκλεκτὰ εἰς κάλλος καὶ χάριν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Αἱ δες Παπαχρήστου, Λάπα, Μάρκου, Μύλλερ, Σπυρίδου, Μεσηνέζη, Καλογεροπούλου, Τριάντη, Δρούλια, Σιάνου, Σταυροπούλου, Κωνσταντοπούλου, Παπαμικροπούλου, μὲ τὰ ἀρχαῖκά των φορέματα κατὰ τὸν

τύπον τῶν ἐδῶ ἰδικῶν μας καὶ μὲ θαυμασίας πτήσεις ἐξετέλλαναν τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν. Κατὰ τὰς περιγραφὰς τῶν Πατρῶν συναδέλφων εἰς τὸ ὠραῖον θέαμα τῶν Ἑλληνίδων χορευτριῶν δὲν ἔμεινε μάτι ἀδάκρυτον καὶ χερὶ χωρὶς νὰ κουρασθῇ εἰς χειροκροτήματα. Τὴν ἐορτὴν ἐπεσφράγισεν ἀπαγγελία ποιήσεων ἐπικαίρων καὶ πλαστικῆ εἰκὼν παρμένη ἀπὸ ἀρχαίαν κλασικὴν παράστασιν. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐπὶ ὑψηλοῦ βάρθρου, τὸ ὁποῖον κοσμοῦν αἱ ὠραῖαι Τέχναι, ἀντιπροσωπευόμεναι : ἡ μὲν Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὴν δε Βρησιῖδα Φιλοπούλου, αἱ δὲ Τέχναι ἀπὸ τὰς δας Μαρίναν Μάρκου, Ἑλένην Σπυρίδου καὶ Ἀνθὴν Μεσηνέζη. Ὅλαι αἱ ἄλλαι χορεύτριαι μεταβάλλονται εἰς Κανηφόρους, εἰς ἀλητριδας, εἰς μυροφόρους καὶ ἡ εἰκὼν τελείας ἐπιτυχίας κλείει τὴν ὠραίαν Ἑλληνικὴν ἐορτήν, ἡ ὁποία τόσον συνεκίνησε καὶ τόσον ἐπροκάλεσεν ἐνθουσιασμὸν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Παραρτήματος Πατρῶν μὲ Πρόεδρον τὴν κ. Κατίναν Μάρκου, ἀντιπρόεδρον τὴν κ. Μεσηνέζη, γραμματέα τὴν δε Τζινιέρη, ταμίαν τὴν κ. Πετμεζᾶ, καὶ ἐφόρους τὰς κ. κ. Μαργαρίτη, Φιλοπούλου, Πέτα, Εὐγαθίου, Μαλτέζου, Σπέντζα, Βουρλούμη, Τσερένη, Ἀλεξοπούλου, Παναγοπούλου καὶ Λυμπεροπούλου, ὡς καὶ τὰς δας Σπυροπούλου, Μαραθία, Μάλιου καὶ Βαφειοπούλου εἶνε ἄξιοι θερμῶν συγχαρητηρίων διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλον, διὰ νὰ ὑπερνηκίσουν κάθε δυσκολίαν καὶ νὰ παρουσιάσουν μίαν ἀληθινὰ τελείαν ἐθνικὴν ἐορτήν.

Κ. ΠΑΡΡΕΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΚΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΗΜΗΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΑΙ ΥΠΟ ΤΩΝ ΒΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ

Γ'.

Φεύγω ταχὺς πρὸς τὴν Λαύραν, πρὸς τὴν «ἐρημον τῆς Λαύρας». Ὑπερκάμπτω τὴν Μονὴν καὶ βαδίζω παρὰ τὴν θάλασσαν, ἢ μᾶλλον συντριβομαι ἐπὶ σωροῦ ὀξυτάτων λίθων, ἕως ὅτου ἀνεύρω τὸ δάσος καὶ τὸ μονοπάτι, τὸ ὁποῖον θὰ μὲ ὑψώσῃ πάλιν παρὰ τὰ στέγνα τοῦ Ἄθωνα, θὰ μὲ ἐξαφανίσῃ εἰς τὰς κοιλάδας, καὶ τοὺς λόφους καὶ τοὺς βράχους, θὰ μὲ ρίψῃ εἰς τὰς κοίτας χειμάρων, θὰ μὲ μεταγάγῃ ἀπὸ ἀβύσσου εἰς ἄβυσσον, ἕως ὅτου ἀγκυροβολήσω εἰς τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τοῦ Ἄθωνα, εἰς τὴν

πρὸς τὴν Λιβύην πρόσοφιν αὐτοῦ, ἐκεῖ ὅπου ἐπιτήγεται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ χαράσσει μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν νεφῶν τὴν βραχίνην γραμμὴν του. Θαλπωρὴ καὶ μακαριότης ἐντὸς μου καὶ γύρω, παρὰ τὴν ἐκ τῆς πορείας τρομερὰν δοξίμασίαν. Ἡ ἡμέρα ἦτο ἰριαμβικὴ ἑαρινὴ ἡμέρα, ἕνας συνεχῆς καὶ καθολικὸς τόνος ἀμονίας μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ψυχῶν καὶ ὕλης. Τὸ πᾶν ἦτο ζωγραφία, πνευματικότης καὶ ἡδονή. Εἰς τὸ ἀπειρόφρετον διάστημα τῆς θαλάσσης ἀντέλαμπον αἱ ὑπερθεν ἀλύμαζροι χιόνες, οἱ βράχοι ὑψούντο ἀναμέσου τοῦ ἀτελευτήτου πρασίνου ὡς καθαρὰ ἀποχρυσώματα, ὁ οὐρανὸς ἐβάπτιζε τὸ σύμπαν εἰς δίνην κυανοῦ. Ἴδον ὁ Μυλωπόταμος. Ὁραῖον ἀπομονωμένον μοναστηράκι, μὲ περικαλλῆ κυκλώματα κήπων ζωήμενον εἰς τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσης, ὡσεὶ κρεμμύμενον ἀπὸ τῆς γῆς. Ἡ ὠραία καὶ φιλοσοφικὴ εἰρκὴ τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', τοῦ «Πάνου» τοῦ «μεγαλοπρεποῦς», μᾶς ὑψηλῆς μεσαιωνικῆς ἐμφανίσεως εἰς τὸν πεζὸν αὐτὸν αἰῶνα, ὅστις, καταρρίψας τὰ πάντα, ἐστράφη ἡδὴ καὶ καθ' ἑαυτοῦ. 10 ἔτη καὶ πλέον ἔμεινεν ἐδῶ, ἐν ἐξορίᾳ, ἡ εὐγενικὴ αὐτῆ ὑπαρξίς, ἐναλλάσσουσα τὴν πληξίν τῆς ἐγκαθειρέσεως αὐτῆς μὲ ἀπεγνωσμένας πεσοπορίας εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνα, εἰς τὰς Σκήτας καὶ τὰς ἐρήμους, μὲ πολὺήμερον ἐκίστοτε διαμονὴν εἰς τὴν Σκήτην τῶν Καυσοκαλυβίων, εἰς τὸν φιλοξενον καὶ εὐγενικὸν ἐν αὐτῇ Οἶκον τῶν Ἰωσαφαίων, ὅπου θὰ μεταβῶμεν, εἰς τὸν Μυλωπόταμον, ὀλίγον πέραν τῶν Ἰβήρων κείμενον, ὁ Ἰωακείμ ἔμεινε καὶ ὀλομόναχος πολλακίς, αὐτοῦπληροῦμενος κατὰ πάντα, ὡσάκις ὁ εἰς καὶ μόνος θεράπων του ἠναγκαζένο ν' ἀπομακρύνεται ἐκεῖθεν διὰ διαφόρους λόγους καὶ περιστάσεις. Ἦτον ὁ Πατριάρχης ἄριστος κηπουρὸς καὶ μάγειρος, ἡ ἰδιοφυΐα του δὲ ὡς μάγειρου ἦσαν τὰ νηστήσιμα φαγητὰ, ἰδίως ἡ πηττα. Αἱ κηριαὶ δύνανται ἀσφαλέστερον νὰ κρινουν κατὰ πόσον, μὲ τοιαύτην ἰδιοφυΐαν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διεκδικῆ μαγικὸν ἔπαινον. Αὐτὸς ὁμῶς ἦξιου, ὅτι οὐδεὶς εἰς τὴν ὑψηλὸν ἐγεννητὴν τελειότερος αὐτοῦ εἰς τὴν παραιοκενὴν νηστήσιμων φαγητῶν. Ὡς πρὸς τὴν κηπουρικὴν τεχνὴν ἐν τούτοις, ἀνεγνωρίζετο παρὰ πάντων τῶν εἰδότην, ὅτι ἦτο ὄχι μόνον ἰδιοφυΐα, ἀλλὰ αὐτῆ ἡ τελειότης. Ἡ φιλοκαλία του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου, ἡ ἀνθρωπιά του, αἱ εἰδικαὶ γνώσεις του, ἡ ἰδιοτεχνία καὶ ἡ ἐπιμονὴ του ἦσαν παροιμιώδεις.

Καθ' ὁδὸν συναντῶμαι μὲ Ρώσους καλογήρους προσκυνητὰς. Ἦσαν τρεῖς, ἄνω τῶν 50 ἐτῶν, τρεῖς κολοσοί. Ἦρχοντο ἐξόπισθὲν μου.

Φορτωμένοι μὲ μέγαν σάκκον ἕκαστος, μὲ ὑποδήματα στρατιωτικά. Ὀγκώδεις ὡς ἐλέφαντες καὶ ἀγαθοὶ ὡς παῖδια. Κατέλαμπον τὰ πρόσωπά των. Οὐδὲν συγκινητικώτερον τοῦ Ρώσου εὐλαβοῦς. Κατώρθωσαν νὰ μοῦ δώσουν νὰ ἐννοήσω ὅτι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ Ὄρος. Ἐβαινον πρὸς τὴν Λαύραν. Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχεν ἔλθει εἰδησις, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἀπῆλασαν τοιοῦτους ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Τόπους. Ἐπειτα ἀπὸ ὥρας εὐρέθην πάλιν πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπλησίαζον ἤδη πρὸς τὸ περιφημον ἁγίασμα τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Λαύρας. Εἰς λοφίσκον παρ' αὐτήν, ἐντὸς ὠραιότατης κοιλάδος, ὑψοῦται μέγας πύργος, βαθυσκότεινος, ἐφθαρόμενος εἰς τὴν κορυφὴν. Εἶναι ὑπόλειμμα μεγάλου καὶ ὀνομαστοῦ καθολικοῦ Μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον εἶχε κτισθεῖ ἐκεῖ πρὸ τοῦ Σχίσματος. Μοῦ διαφεύγει τὸ ἱστορικὸν ὄνομα του. Ὄταν ἀνεκρηχθῆ τὸ σχίσμα καὶ ἦνοιζαν τὰ θρησκευτικὰ πάθη μεταξὺ τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἡ Μονὴ αὐτῆ ἐγένετο παρανόημα τοῦ πυρός. Τὴν πρώτην μεταμεσημβρινὴν εὐρίσκομαι πρὸ τῆς Λαύρας, τῆς «Μεγίστης Λαύρας», τῆς σεβασμιωτάτης Μονῆς, τῆς κοιτῆδος τοῦ Ἀγιορειτικοῦ καλογηρισμοῦ. Τὴν ἴδρυσεν ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Βυζαντινὸς στρατηγός, ὁ τρομερὸς μοναστής. Φαίνεται ὡς ὀλόκληρος πόλις συνεπτυγμένη εἰς ἓν οἰκοδόμημα. Ὑψοῦται παρὰ τὴν θάλασσαν, ὀλίγα λεπτὰ ἄνωθεν αὐτῆς. Μοναστικώτερον μέρος ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς Μονῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ ἐννοηθῆ. Ὄταν φθάνῃς ἐκεῖ, αἰσθάνεσαι διὰ μᾶς ὡς νὰ ἐτέθης εἰς τὸ χεῖλος τῆς γῆς, πέραν τῆς ζωῆς, εἰς σημεῖον ὅπου ὁ πλανήτης μας συγγέεται μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ σφαιρῶν πνευματικῶν.

Ἐὰν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ψυχικὴ προδιάθεσις δίδει μορφήν καὶ χαρακτῆρα εἰς τὸν ἄψυχον κόσμον, εἶναι ἐπίσης ἀληθές καὶ ὅτι οὗτος ἐνίοτε δημιουργεῖ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις καὶ καταστάσεις μας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Λαύραν, θὰ ἠδυνάμην νὰ βεβαιώσω, ὅτι ἰσχύει ἀπολύτως τὸ δεύτερον. Τοιαύτη εἶναι ἡ μυστικογραφία, ἡ ἀνευματικότης οὕτως εἰπεῖν, ἡ αἰσθητικότης τοῦ μέρους. Εἶναι μύχιον καὶ ἄδυτον, ὅπου συμπλέγονται αἱ ἀγριώτεροι καὶ καταπληκτικώτεροι ἐμπορφώσεις τῆς φύσεως, μὲ τὰς μαλακώτερας, τὰς ἡδυτέρας, τὰς πλέον ποιητικὰς καὶ λεπτὰς, μὲ ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι ἐκφεύγουν πλέον ἀπὸ τὸν αἰσθησιογραφικὸν κύκλον καὶ παρουσιάζονται ὡς καθαρῶς ζωγραφικαὶ εἰκόνες καὶ ἀπόψεις. Ὅλας τὰς πρὸς τὴν ξηρὰν πλευρὰς τῆς γραφικώτατα ἀνωμάλου κοιλάδος ἀποκλείει

καὶ περισφίγγει ὁ Ἄθωνας, μὲ τὰς δαιδαλώδεις ὑψωματικὰς παρεκτάσεις τῶν προπόδων του, αἰωρούμενος μέγας μεγαλωστί ὑπὲρ αὐτήν, ὡσεὶ μέγα καὶ ὄρηκτον κατάφραγμα μεταξὺ τῆς Λαύρας καὶ παντὸς τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει ἐκεῖ παρὰ νὰ «ὀμιλῇ διαρκῶς πρὸς ἑαυτήν», διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν διατύπωσιν τοῦ Πλάτωνος. Τὸ κλίμα εἶναι ἠδύτατον, μεσημβρινόν, ἡ ἐλαία ἀνθεῖ καὶ καλύπτει τὴν ἀγριότητα. Ἄλλ' ὅταν ἀναταράσῃ τὸ ἀπείρως ἐπεινόμενον πέραν γλαυκὸν πέλαγος ὁ λυσσῶν νότος, σείεται ὀλόκληρον τὸ βαθυθέμελον οἰκοδόμημα τῆς Μονῆς αἰ καπνοδόχοι αὐτῆς ἀναπαύζονται.

Τὴν ὥραν ποῦ ἔφθασα γαλήνη νεκροταφείου ἐκράτει ἐκεῖ. Ἐσταμάτησα εἰς τὸ θυρωρεῖον, τὸ ὅποιον εἶναι συγχρόνως καὶ καφενεῖον καὶ μικροκατάστημα. Δύο καλόγηροι, δύο χωροφύλακες καὶ ὁ ἀστυνομικὸς διευθυντῆς τῆς περιφέρειας, ὁ ἐνομοτάχης Ταγκρούλιας, Λάκων, πρόφην λογίας τῶν εὐζώνων, συνεκάθηστο παρὰ τὸ τζάκι, ὅπου ἔκαιε πυρὰ ἐκ ξύλων. Ἐξεπλάγην ὅταν ἤκουσα τὸν ἐνομοτάχην νὰ μὲ χαιρετᾷ μὲ τὸ ὄνομά μου, μόλις εἰσῆλθον. Μοῦ ἐξήγησεν ὅτι ἀνεμένετο ἡ μετάβασίς μου, κατὰ πληροφορίας του ἐκ Καρυῶν, ὅτι παρηκολούθησε δημοσιεύματά μου εἰς τὰ φύλλα τῆς Θεσσαλονίκης, μοῦ ἐπετέθη λυσσῶδως διὰ νὰ τοῦ εἰπῶ τὰ νεώτατα πολιτικά—εἶχε γίνεαι τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ κυβερνητικὴ μεταβολὴ—μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ συνταξειδεύσωμεν μέχρι τῶν Καυσοκαλυβίων, ἤρχισε μέγα θρηολόγημα διὰ τὴν ἐπὶ ἔτος ὀλόκληρον ἐξορίαν του εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, κατόπιν ἔπος λυρικὸν διὰ τὴν δρασίν του εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐγγύς Ρουμανικῆς σιζίτης, τὸ ὅποιον προσφάτως εἶχεν ἐκραγῆ καὶ εἰς τὸ ταυτόχρονον ἐσωτερικὸν ζήτημα τῆς Λαύρας—δύο ζητήματα, τὰ ὅποια ἐκράτουν ἀνάστατον τὸ Ὄρος κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς μεταβάσεώς μου. Πέντε *τσίπρα*, κατὰ τὴν εὐζωνικὴν φρασεολογίαν, τσίπουρα κατὰ τὴν ἀστικὴν, ἔπιον ἀλλεπαλήλως ὡς μίαν σταγόνα, ἐπῆρα γλυκὸ καὶ ἔπιον μοναστηριακὸν καφέν. Ἐλαβα καιρὸν, ὅταν ἀπηύδησεν ὁ Ταγκρούλιας, προικισμένος μὲ τρομερὰν ρητορικὴν λύσσαν καὶ μοναδικὴν εὐστροφίαν σκέψεως, νὰ ἀναπαύσω τὸ βλέμμα μου εἰς τὴν μορφογραφίαν τῶν δύο Λαυρεωτῶν—ἡ Λαυριωτῶν, διότι ἀμφισβητεῖται—μοναχῶν. Εἶναι ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρουσα εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν κόσμον. Φέρουν οὗτοι τὸν τύπον τῆς πνευματικότητος, τῆς «ἠδίας πενθιμότητος.»

Ἐκάστη ἀπὸ τὰς Μονὰς τοῦ Ὄρους παρου-

σιάζει ἴδιον τύπον μοναχικῶν μορφῶν, συμφῶνως πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς, τὸ ἐν αὐτῇ καλογηρικὸν καθεστῶς, τὸ φυσικὸν περιβάλλον ἰδίως αἰ τρεῖς μέγιστα Μοναῖ, τῶν Ἰβήρων, τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Βατοπεδίου. Οἱ Βατοπεδῖνοι καλόγηροι παρουσιάζουν μορφὰς ἀνθρώπων τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἀναπτύξεως, τῆς βιωτικῆς εὐμαρείας, τῆς κοινωνικότητος. Εἶναι τὸ μοναστηριὸν τῶν τὸ πλουσιώτερον καὶ τὸ μᾶλλον προοδευτικόν. Τώρα φωτίζεται καὶ δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Οἱ Ἰβηριταὶ εἶναι ἀριστοκρατικὰ μορφαί, εἰκαστικαί, ἐνθιμίζουσι τοὺς Ἁγιοπατέρας πατέρας, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ αἰσθητικὴ ἀποψις τῆς καλογηρομορφίας τοῦ Ὄρους. Ἐχουν τὰς εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν πολυτέλειαν. Οἱ Λαυρεῶται παρουσιάζουν τὸν τύπον τοῦ ἐσωτερικοῦ μοναχοῦ, ἔχουν τι τὸ ὀπτασιαστικόν, τὸ τῆς «ἐκστάσεως» ἠθος καθαρῶς χριστιανικῆς ταπεινοσύνης, εἶναι ὡς παλαιαὶ ἀγιογραφίαι, πρότυπα ἀπλότητος καὶ ἀσκητισμοῦ μεταξὺ τῶν καλογήρων τῶν ἄλλων Μονῶν. Ὁ Λαυρεωτικὸς τύπος τοῦ μοναχοῦ εἶναι ὁ χαρακτηριστικώτερος ὁ παρθενικώτερος καὶ ἀμιγέστερος. Καμμία ἐπιτήδευσις, αἱ μορφαί τῶν εἶναι διαφεγγεῖς ὡς ἀπὸ ἐσωτερικῶν τι φῶς. Αὐτὰ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐννοεῖται.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΠΟΥΛΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

Τὸ ἔργον τοῦ κριτικοῦ

«Ὁ θαυμασμός, ὃν ἐξείγησαν ἐν Εὐρώπῃ τὰ ἄσματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. λέγει ὁ κ. Γεώργιος Κολοσγούρος,¹ καὶ ἰδίως τὰ κλέφτικα, παραστήσας εἰς τὸ ἀναγεννώμενον Ἑλληνικὸν πνεῦμα τὴν ἀξίαν ἐκείνου τοῦ τύπου, ἔσωσε τὴν ποίησιν. Εὐτυχῶς ἀνεφάνησαν ἐγκαίρως παρ' ἡμῖν πνεύματα, ἅτινα καὶ τὴν ἀξίαν ταύτην εἶχον ἤδη κατανοήσει καὶ ἐκ τῆς ἐνθαρρύνσεως συνησθάνθησαν νέας δυνάμεις. καὶ οὕτως ἡ ποίησις κατωρθώθη νὰ ἀνιδρυθῇ ἐπὶ ἀληθεστέρως βάσεως, ὥστε, καίτοι μέχρι τῆς χθὲς πολεμηθεῖσα δεινῶς, νὰ παρέχῃ ἤδη ἐλπίδας βεβαίας προόδου. Ἴσως ἀνευ τοῦ Φωριέλ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξῆραν ἐγκαίρως τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὸν τύπον τῆς, δὲν θὰ εἶχαμεν τὸν Σολωμόν, ἀνευ δὲ τούτου δὲν θὰ εἶχαμεν

¹ Κριτικαὶ παρατηρήσεις Γεωργίου Καλοσγούρου περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ «Ἀμλέτου», I. Πολυλᾶ, Ἐν Ἀθήναις 1891.

ἴσως τὸν Ζαλοκώσταν, τὸν Μαρκορᾶν καὶ τοσοῦτους ἄλλους διασώζοντας καὶ ἀναπτύσσοντας ἐκείνου τὸν τύπον ἐν μέσῳ τοῦ κλύδωνος τῆς γενικῆς ἀναρχίας». Τῶν λόγων τούτων τὴν ἀληθειαν μόνον μωρόσοφος τις δύναται νὰ διαμψισβητήσῃ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. Οἱ ἀληθῶς νοοῦντες καὶ αἰσθανόμενοι, οἱ ἐλεύθεροι προλήψεων οἱ καλαισθητικῶς ἀντιλαμβανόμενοι τῆς Τέχνης καὶ ἐκπροσωποῦντες τὸ ἐκλεκτότερον καὶ πνευματικώτερον μέρος τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς κοινῆς, ὅσοι δὴ ποτε καὶ ἂν εἶναι οὗτοι, ἀναγνωρίζουσι ὅτι ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τῶν λογιωτατικῶν προλήψεων ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ποίησις ἐσώθη ἐντὸς τῆς κιβωτοῦ τῆς δημώδους γλώσσης καὶ πιστεύουσιν ὅτι μέσ' ἀπὸ «τ' ἀγιο Βῆμα τῆς ψυχῆς» τοῦ Σολωμοῦ ἀνέλαμψεν ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία μέχρι τοῦ ἀπώτατου μέλλοντος ἴσως θὰ ἐμπνέη καὶ θὰ στηρίξῃ τοὺς ποιητὰς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Οἱ πρότεροι μουσικοπνευστοὶ ἄνδρες, οἱ φωτισθέντες ἀπὸ τῆν ιδέαν ταύτην, ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος ἀνεγέννησαν καὶ τὴν ποίησιν αὐτῆς. Ὁ Τερτσέτης, ὁ Ἰούλιος Τυλλάδος, ὁ Λασκαράτος, ὁ Μαρκορᾶς, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Πολυλᾶς δύνανται νὰ κριθοῦν ὡς μαθηταὶ τῶν μεγαλοστόμων καὶ ἀνωνύμων ἀνδρῶν τῶν βουνῶν μας καὶ τὰ ἔργα των ὡς παραστάσεις, ἀσθενέστεραι ἢ ἰσχυρότεραι, τῆς ὑψηλῆς ποιήσεως τοῦ Σολωμοῦ. Ἡ Φύσις, ἣτις δὲν πνευματοποιεῖται παρὰ διὰ τῆς μαγικῆς ῥαβδου τῆς Τέχνης, ἡ Τέχνη, ἡ ὁποία δὲν ἀναπνέει παρὰ «εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς φύσεως», ἡ δημῶδης ποίησις καὶ ἡ ποίησις τοῦ «Κρητικοῦ» τοῦ «Λάμπρου», τοῦ «Πόρφυρα», εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ ζωοποιὰ στοιχεῖα εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων, ἀλλ' ὅχι ἔργα δουρικῶς ἀπομιμούμενα, ἀλλὰ πνευματικῶς συγγενεύοντα πρὸς τὰ πρότυπα καὶ πηγάζοντα ἐκ βαθύτερας τιγὸς διανοητικῆς σχέσεως τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους, ἐξ ὧν καθίσταται ἀναγκαῖα καὶ φυσικὴ ἡ τῶν ὁμοίότης τῶν ἔργων ἐκείνων.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ποιητῶν τούτων οἱ δύο τελευταῖον μνημονευθέντες, ὁ Βαλαωρίτης δηλονότι καὶ ὁ Πολυλᾶς, διακρίνονται μᾶλλον τῶν ἄλλων δι' ἰδιαιτέρου χαρακτήρος τοῦ χαρακτήρος δὲ τούτου ἡ ἀντίθεσις καθίσταται ἀποτομωτέρα, ὅταν θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν αὐτούς, καὶ οἱ δύο, μᾶλλον ἐλεύθεροι καὶ περισσώτερον ὀργῶντες πρὸς κίνησιν, ἐφάνησαν ὡς ἀποσχισθέντες τῆς Ἐκκλησίας τῶν πατέρων των, καὶ ἐπεξέτειναν τὰ ὅρια τοῦ κύκλου, τὸν ὅποιον πρῶτος διεχάραξεν ὁ Σολωμός· ἀλλὰ τὰ ἐπεξέτειναν ἕκαστος κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπικοῦ δαιμονίου κεντριζόμενος, ἐπέξέ-

τεινε ταῦτα πρὸς τὴν φύσιν καὶ ὄλος ἐβυθίσθη εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ παρελθόντος· ὁ δὲ, ποδηγετούμενος ὑπὸ τοῦ κριτικοῦ νοῦ, εἰς τὸ μέλλον κυρίως ἀπέβλεψεν ἐργαζόμενος καὶ μᾶλλον τῆς τέχνης τὸ βαθὺ νόημα σκοπὸν τῆς ἐργασίας του ἔστησε. Δημοτικώτερον τὸ ἔργον τοῦ Βαλαωρίτου, ἀριστοκρατικώτερον τὸ τοῦ Πολυλᾶ· ἀμφότερα προελθόντα ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καθόσον ἠνδροῦντο, ἐξεδήλουν διαφορετικὰς τάσεις, μέχρις οὗ ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀντίθεσις προσέλαβε διαστάσεις βιβλικὰς, ἀναπολούσας τὴν ἐν τῇ γραφῇ λ.χ. ἀπαντωμένην μεταξὺ ἀδελφῶν, ὡς ὁ Ἡσαῦ καὶ ὁ Ἰακώβ. Εἰς τοὺς ἐρωτῶντας τίς ἐκ τῶν δύο τούτων ἀποστόλων τῆς Τέχνης ὀρθοτομεῖ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, δὲν θὰ ἐδυσκολευόμεν νὰ ἀπαντήσω ὅτι ἀμφότεροι παρίστανται ἐνώπιόν μου ὡς κήρυκες τῆς καλλιτεχνικῆς ἀληθείας, καθ' ὅσον ἀμφότεροι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον δυνάμει ἐξέφρασαν τὸ ἀντίθετον ἰδανικόν, τὸ ὅποιον ἐκάτερος περιέλειπεν ἐν τῇ ἀντιθέτου φύσεως, ἀλλ' ἐξαιρετικῆς διαπλάσεως διανοία του. Ἄλλὰ καὶ θὰ ἐτύφλωτα πρὸς οὐσιώδη, ἂν παρέλειπα συγχρόνως νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ Πολυλᾶς ἀποτελεῖ ξεχωριστὸν ὄλος καὶ ἀξιοθαύμαστον φαινόμενον ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· ἀμφιβάλλω δὲ ἂν καὶ ξένων ἐθνῶν αἱ φιλολογίαι δύνανται νὰ ἐπειδήξουν μεταφραστικὴν ἀριστουργημάτων, οὕτινος ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία ὑφύεται εἰς τοιαύτην περιωπῆν.

Ἐργασία πρωτότυπος ὄλος, νέαν γλῶσσαν, νέους ρυθμούς καὶ σχεδὸν νέαν ποίησιν παράγουσα· ἐργασία τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ φαντασία, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διαφωτίζει ὁ λόγος. Διότι, ἐνῶ οἱ διάδοχοι τοῦ Σολωμοῦ ἐκληρονόμησαν ἰδίως τὸ αἶσθημα τοῦ διδασκάλου καὶ ἀπήχησαν εἰς τὰ ἔργα των τὴν μαγείαν τῶν στίχων του τὸ ἔργον τοῦ Πολυλᾶ ὀρμάται ἐκ τῆς διανοίας καὶ τῶν περὶ ποιήσεως τῆς τέχνης σκέψεων τοῦ ποιητοῦ, τῶν ἐγκατεσπαρμένων εἰς τοὺς πεζογραφικὸς προλόγους καὶ τὰς σημειώσεις του ἰδεῶν καὶ σκέψεων τὰς ὁποίας αὐτὸς πάλιν ὁ Πολυλᾶς ἐξεκαθάρισε καὶ διεφώτισε καὶ διηρμήνησε καὶ παρέδωκεν οὕτω εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν διὰ τῆς ὥραιας περὶ Σολωμοῦ μελέτης του πρὸς ἀνυπολόγηστον κέρδος τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων.

² Ἀπὸ τὰ «Κριτικὰ» τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ.

Μία άποψς τής Πρωτευούσης τής Ρωσσικῆς Πολωνίας Βαρσοβίας, τήν ὁποίαν ἀπειλοῦν ἤδη τὰ Γερμανικά στρατεύματα.

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΡΗΓΑ

Σ' ἄλῳ μοιοκόμματο, σέ μαρμαρένιο ἄλῳ παλαίβει μέ τὸ θανατᾶ, τὸν ἄδικο τὸ χάρο ἄντρας, λεβέντης χωριστός, Ρήγας καμαρωμένος. Σαράντα νύχτες ξάστερες καὶ πυρωμένες 'μέρες, σαράντα αὐγούλες δροσερές καὶ δειλινὰ σαράντα παλαίβει μᾶ... ἀνάπαυσι δὲ βρίσκει τὸ κορμί του. Παλαίβει καὶ ἀγκομαχᾶ... σίεται τρέμει τ' ἄλῳ. Σὲ μιὰ στιγμὴ ἀπόστασε... τὸν γονατίζ' ὁ χάρος. Τὸ μέτωπό του βρέχ' ἰδρῶς, κρύος ἰδρῶς τοῦ πόνοι. Τὰ χέρια του παρέλυσαν ἢ δυνάμει του 'χαθη κι' ὁ θανατᾶς χαρούμενος γυρεύει τὴ ψυχὴ του. Μέσ' τὴν ἀντᾶρα τὴν πολλή, μέσ' τὸ μεγάλ'

[ἀγῶνα
χεράκ' ἐφάνη ἀστραφτερό, δύναμι νὰ τοῦ δίνη.
Τὰ φλογισμένα χεῖλη του τὰ βρέχει τὰ δροσίζει
μέ ἄγιες τρεῖς σταλαματιῆς νερό ἀπ' τὸν Ἰορδάνη.
Τεντώνει ὁ Ρήγας τὸ κορμί, ρίχνει μακρυνὰ τὸ
[χάρο...

Τὰ μάτια κλείνει ξέστοχα στοῦ ὕπνου τὴν ἀγκάλη
μέσα σὲ ὄνειρα γλυκᾶ τοὺς πόνοὺς νὰ ξεχάσῃ.
ὁ χάρος παραμόνευε τοῦ Βασιληᾶ τὸν ὕπνο.
Μὲ πέταγμα ἄγριο πετᾶ καὶ τὸν σφιχταγκαλιάζει.
Θρηνοῦνε τὰ Ρηγόπουλα, δέριεται ἢ Ρήγησά του.

Πέφτ' ὁ λαὸς στὰ γόνατα, τὴ γῆ μὲ δάκρυα βρέχει.
Καίνε λιβάνι καὶ κεριά... ἀνάβουνε καντίλια
Κάθ' ἐκκλησιᾶς μοναστηριοῦ τὸ σήμαντρο σημαίνει
παράκλησι καὶ προσευχή, χίλλες στρωτὲς μετὰ-

[νοιες
γιὰ τὴν ὑγιᾶ τοῦ Βασιληᾶ, τ' ἀγαπημένου Ρήγα.

Αὐτὸν πατέρα ἔχει ὁ λαός. Αὐτὸν γλυκὸ παιδί του
γι' αὐτὸν στὴ μάννα τὴ γλυκειά, τὴν πάναγνη
[παρθένα,

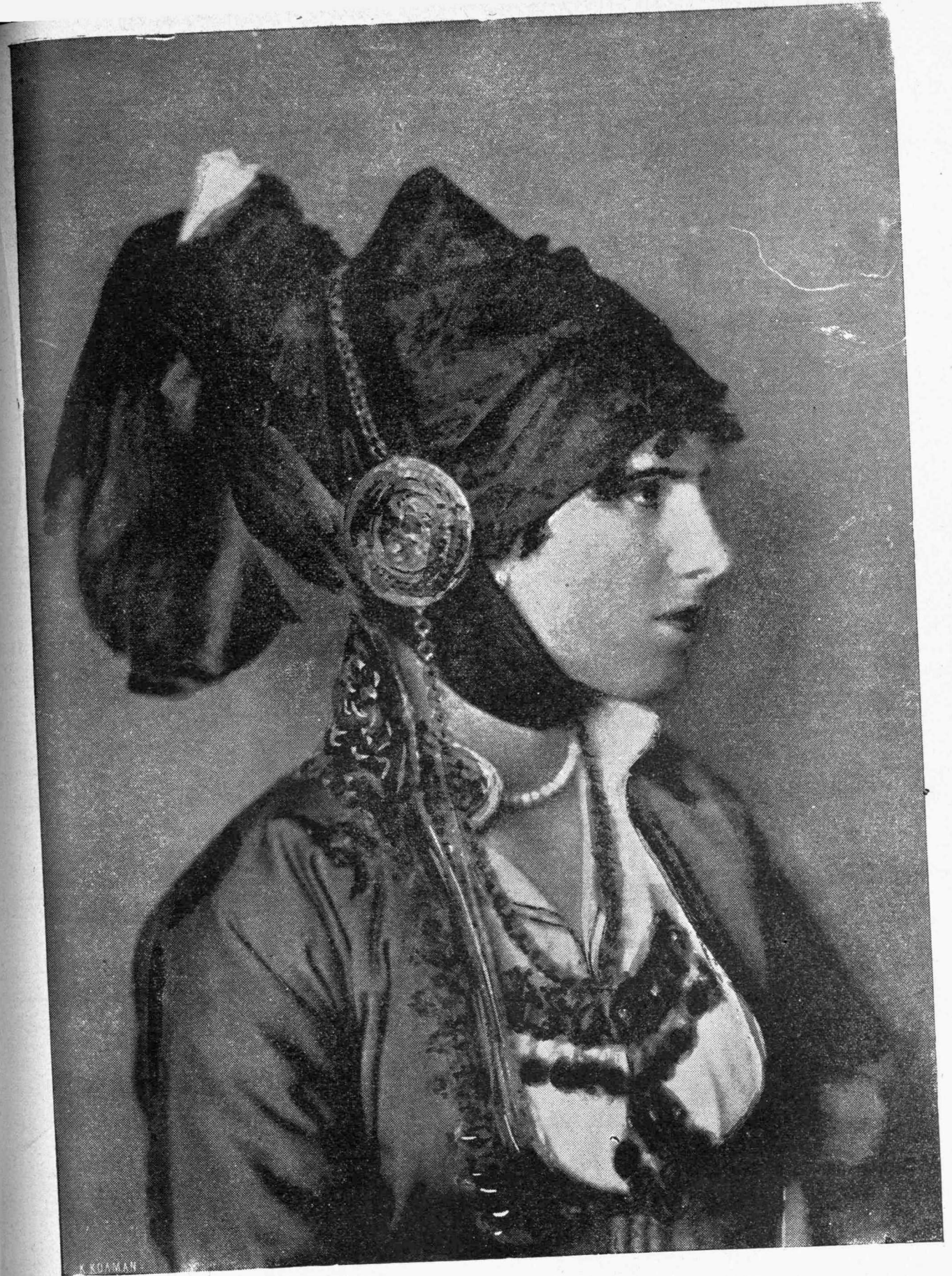
γι' αὐτὸνε κάνει τάμματα καὶ τὴν παρακαλιέται
«νὰ σώσῃ μὲ τὴ χάρι της τὸ θανατᾶ νὰ διώξῃ».

Κι' ἂν εἶναι μέρες θεριττές, καὶ ἂν εἶναι καλο-
[καίρι,

ἢ 'μέρα εἶναι θαμπερή, βαρειά, σ' ἂν πονεμένη.
'Ο ἥλιος μέσ' τὰ σύννεφα ἔκρυψε τῆς ἀχτίδες,
γιατί κι' αὐτὸς ἐπόνεσε στοῦ Ρήγα τὸν ἀγῶνα.

Μέσ' τὸ πολὺν παράπονο μέσ' τὸ πικρὸ τὸ δάκρυ
τὰ σύννεφα χωρίσανε... ἐχύθη γλυκῶς λάμψι...
ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή περέχυσε τὸ Ρήγα..

Τὸ κουρασμένο τὸ κορμί, μὲ τὴν οὐράνια χάρι,
ἐγέρεψε... ἀντρειώθηκε... βάζει τὸ χάρο κάτω
καὶ τὸν πατεῖ κατὰσθηθα κι' ὡς τέλος τὸν νικάει.
'Αγαπημένε Βασιληᾶ! καὶ ζηλεμένη Ρήγα!

Η ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ ΕΛΕΝΗ

ἢ ὁποία μὲ τὴν Μακεδονικὴν στολὴν εἶναι θαῦμα χάριτος καὶ καλλονῆς.

που νίκες νίκησες τρανές, κι έντύθηκες στη δόξα
καί έβαλες στο θρόνο Σου άκρόγωνο λιθάρι
τήν κάθε έλλημική καρδιά και τή ψυχή του Γένους!
Τήν νίκη Σου τήν τωρινή που νίκησες το χάρο
τά δάκρυα Σου τήν χάρισσαν τής φλογερής ά-
[γάπης,
που ή Παναγιά ή Δέσποινα τὰ πήρε στην πο-
[διά της
και μπρός στο θρόνο του Θεού τ' ανέβασε

28 Μαΐου 1915

ΑΙΚ. Β. ΚΑΤΣΥΦΟΥ

ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

(Συνέχεια)

Η έορτή των Χριστουγέννων ήλθεν και επέ-
ρκεν μέσα εις μικρήν μελαγχολίαν διά τήν
ξεπεσμένην των προσφύγων οικογένειαν. Τα
παιδιά που έπερίμεναν τας ημέρας αυτάς του-
λάχιστον τὰ καινούργια χειμωνιάτικα των φο-
ρέματα και τήν αντικατάστασιν των παλαιών
παπουτσιών, έμειναν μόνον με τήν προσδοκίαν.
Τὰ μικρότερα που έπερίμεναν κανένα παιγι-
δάκι ή κανένα γλυκίσμα έλιγούρευαν μόνον από
τής μυρουδιάς που έσκόρπιζαν τὰ μελομακά-
ρουνα και ή δίπλες τής πτωχογειτονιάς.

Η Άννα ήτο εις άγωνίαν. Το φόρεμά
της το μοναδικό του σχολείου είχε τόσο πα-
λαιώση ώστε ήτο αδύνατον να περάση με αυτό
τόν χειμώνα. Και τὰ παπούτσια της με όλας
τάς προσπάθειάς τής κερὰ Μαρίας να στουπό-
νη με μπογιά, ήσαν εις άθλίαν κατάστασιν.
Τας έλπίδας της για τής ημέρας αυτές τής ει-
χεν εις τόν πλούσιον θεϊον για τόν όποϊον έτοι-
μαζε τὸ ωραίο κεντημένο μαξυλάρι. Με τὰ
χρήματα που θὰ τής έχάριζε είχε προϋπολο-
γίσει ότι θὰ έκλυε ένα φόρεμα του σχολείου,
ένα ζευγος μπότες και θάπερνε και παιγιδάκι
για τὰ αδέρφια της. Άλλ' ο θεϊος είχε πύ-
γει να περάση τής έορτές του εις τὸ νησί του
τό άγαπημένο, κοντά σε συγγενείς και φίλους.
Όστε ούτε από αυτόν είχε να περιμένη τί-
ποτε.

Η Άννα τής τελευταίης αυτές ημέρας ει-
χεν αναλάβη να ετοιμάζη κάθε βράδυ εις τὰ
μυθήματα του ένα μικρό αγοράκι γνωστής των
φιλικής οικογενείας. Δυστυχώς δέν είχε περά-
σει μήνας ακόμη και ή Άννα δέν ήμπορουσε
να ζητήση τα όλίγα χρήματα που θὰ τής
έδιδαν.

Η μητέρα της κλεισμένη έκλαιεν από το
πρωτ' εως το βράδυ και ο πατέρας άγριεμένος
και άπελπισμένος έτρομοκρατούσε τὸ σπίτι.

Και πάν να μην άκοούσαν όλα αυτά ή κερὰ
Μαριγώ τὸ στήριγμα του σπιτιού και ή γενική
προστάτις όλων, άρρώστησε.

Με όλην τήν φυτικήν της φιλοσοφίαν ή Άννα
άρχισε να χάνη τὸ θάρρος της. Τί θὰ εγένοντο
επί τέλους αν ή κερὰ Μαριγώ επάθαινε τίπο-
τε. Η μητέρα της άρρωστη από χρονίαν με-
λαγχολίαν, όπως έλεγεν ο ιατρός, ο πατέρας
της άνικανος για ό,τι δήποτε όπως έλεγεν ή
μητέρα της.

Ητον ή Παρχμονή τής Πρωτοχρονιάς και
εις τὸ σπίτι δέν υπήρχε καν ένα κομμάτι κρέας
για ζουμί τής άρρωστης. Τα παιδιὰ έκλαιαν
γιατί δέν είχαν ούτε ένα μικρό παιγιδάκι,
ενώ γύρω των ώργιάζαν ή τρουμπέτες και ή
σφυρίχτες των παιδιών και αυτού ακόμη του
νερούλα. Η μικρούλα έζητούσε τὸν χαλβά που
τής ειχεν υποσχεθῆ ή Άννα πώς θὰ τής έφερνε
τήν Πρωτοχρονιά, καθώς και τήν κόκκινη κορ-
δέλα για τὰ μαλλάκια της.

Η Άννα είχε ξεχάσει να στείλῃ τὰς οίκο-
νομίας της, που έφύλαγεν από τής δεκάρας που
τής έδιδαν για τὸ πρόγεμά της, εις τήν Έλε-
νην Μαρῆ για να τής ετοιμάσουν τὸν χαλβά.
Όστερῃ ή κερὰ Μαριγώ ειχεν ανάγκην από
ζουμί και ή Άννα έμέτρησε και έξκαμέτρησε
τής δεκάρας της χωρίς να εύρισκῃ τὸν τρόπον
να τής πολλαπλασιάση. Ησαν μόνον τρεῖς
και εἴκοσι.

Εις τήν αὐλή ειχεν άκουσθῆ έξαφνα ή φωνή
τής κερὰ Διονύσιας. Η Άννα ειχε τήν έμ-
πνευσιν να ζητήση τήν συμβουλήν της. Έτρο-
ξε και τήν επρόφθεσε εις τήν έσοδον του σπι-
τιού. Για να μην άφίση να φανῆ ή στενοχω-
ρία των, τήν έκκλημέρισε χαμογελώντας :

— Πώς είναι ή μαμά σου; έρώτησεν άγ-
νωμαχώντας ή Υδραϊσσα, κυριασμένη από τὸ
γύρο της εις τούς νοικάρηδες τής αὐλής και από
τὴ στενοχωρία της που οι περισσότεροι αν και
έτελείωσαν ο μήνας δέν τής ειχαν δώσει τί-
ποτε.

— Άρρωστη πάντα. Ο γιατρός λέει πώς
έχει χρονία μελαγχολία και για αυτό κλαίει
τόσο. Και από χθές είναι άρρωστη και ή κερὰ
Μαριγώ.

— Χούμ! ειπεν ή χονδρή και όλοστρόγ-
γυλη γυναικούλα, και έφάνηκε να χλωμαϊνή
κάτω από τὸ κοκκινάδι της. Τήν καυμένη τήν
μαμά σου! Τί θὰ γίνῃ αν τής άρρωστήση στα
καλά ή δούλα σας!

— Γι' αυτό σας παρκαλώ να φροντίσετε
να μάς αγοράσετε λίγο κρέας για να τής
κάμωμε ζουμί, και άφησεν εις τὸ τραπέζι τής
τρεῖς και εἴκοσι. Ο μπαμπάς μου έχει πάλι

από τὸ πρωτ' σας Άθήνας και μπορεί να άρ-
γήση να γυρίση.

Η κερὰ Διονύσιανα ειχε μαντεύσει τήν
τραγηδίαν που εκρόπτετο όπισω από τὸ μει-
διάκι και από τὰ λόγια τής μικρῆς. Είξευρε,
ότι αν και επληρώνετο τήν πρώτην κάθε μηνός
τακτικά τὸ νοῦτι της, όμως ή οικογένεια έζού-
σεν ένα χρόνο τώρα από τὰ πολύτιμα κοσμή-
ματα τής μητέρας, τὰ όποια ένα ένα έπερναν
τόν δρόμον τότε των τοκογλύφων και τότε
των έκμεταλλευτών άγοραστών. Πρὸ δέκα ήμε-
ρών ακόμη ή κερὰ Μαριγώ τής ειχε δείξει ένα
ζευγάρι διαμυκτένια μικρῆς σκουλαρίκια που
θὰ έστοίχιζαν χίλιες δραχμές και τὰ επρόσφερε
μόνον για πεντακόσιες. Άρα γε ειχε προφθά-
σει να τὰ πουλήση ή τέτοιες χρονιάρικες
ήμέρες οι άνθρωποι εύρίσκονται χωρίς λεπτά;

— Καλά κορίτσι μου, μη σεκλεντίζεσαι.
Και όσες μέρες βαστάζει ή άρρώστης τής δού-
λας σας ή μπαμπ' Άνέζω θα κουμανδάρῃ τὸ
νοικοκυριό σας. Για κρέας εγὼ φροντίζω, και
κάνω λογαριασμόν με τὸν πατέρα σου. Μακάρι
νάχῃ να λαβαίνω πολλά από τέτοιον άρχοντάν-
θρωπο. Όχι! αν αυτοὺς τούς γουρσοζίδες
τούς νοικαρέους μου. Περνάει μήνας και ζευγα-
ρώνει κι' ο άλλος και τίποτα. Ου να χαθούν!

Και ή κερὰ Διονύσιανα έφτυσε πρὸς τὸ μέ-
ρος τής αὐλής έκφαντικώτατα. Θές να σου
αγοράση τίποτε με τὰ λεπτά ταῦτα ή μπαμπ'
Άνέζω;

Η Άννα έκέφθηκε μιὰ στιγμή.

— Θα πάω μαζί της. Θέλω να αγοράσω τὰ
δώρα μου για τ' αδέρφια μου.

— Μὰ ο πατέρας σου δέν θα σε μαλώση
αν του χαλάσης τής δραχμές;

— Είναι δικές μου, ειπεν ή Άννα όλοκόκ-
κινη και έτροξεν επήρε τὸ καπέλλο της και
επερίμενε τήν μπαμπ' Άνέζω.

Τί δέν αγοράσει με τής τρεῖς δραχμές και
τί δέν επχεδίνισε να αγοράση, όταν εύρέθηκε
σ' ένα μικρό μαγαζάκι ψιλικών, στην άκρηνή
γωνία του άλλου δρόμου. Πρῶτα, πρῶτα τήν
κόκκινη κορδέλα για τὰ μαλλάκια τής Άθηνού-
λας, τής αδελφούλας της. Όστερῃ ένα τόπι
για τήν μικρή και για τ' αγοράια μιὰ τρουμπέτα,
μιὰ σβούρα και μιὰ σοκάνα. Έπειτα ειδη και
μιὰ κουκλίτσα ξανθῆ και χαριτωμένη. Αυτή
τήν ήγόρασε δῆθεν για τήν μικρή, μα περισ-
σότερο για τὸν εαυτό της. Έτρελλαίνετο να
ντύνη κουκλες και αν δέκα τριών χρονών κορί-
τσι, κοτζῆ γυναίκα, όπως έλεγεν ή μητέρα
της, όμως επαιζεν ευχαρίστως κουκλες με τὰ
μικρότερα αδέρφια της δῆθεν για να τὰ δικακε-
δάζη, πραγματικῶς όμως γιατὶ αυτή διεσκεδάζε.

Όταν έτελείωσε με τὰ παιγιδάκι εύρέθη με
υπόλοιπον μιὰς δραχμῆς και εἴκοσι λεπτῶν.
Μ' αυτά θα αγοράζε δῶρον για τήν κερὰ Μα-
ριγώ. Εύρέθη και μαντιλάκι με τὸν ήγού-
γενο του Άρκαδίου τυπωμένο στη μέση, τὴ
στιγμή που έβαζε φωτιά στο μοναστήρι. Η
κερὰ Μαριγώ ήταν από τὸ Άρκαδι και ειχνε
πύρινα δάκρυα όταν ως εἶδος παραμύθι έδιη-
γειτο τήν ήρωϊκήν ιστορίαν των θαυμασιών
αυτών ήρώων και μαρτύρων τής πατρίδος της.

«Εις τὸ ξεπούλημα τὰ μαντιλάκια του ήρωϊ-
κού Άρκαδίου» έφώναζεν ο μικροπωλητής, ο
όποιος ήτο μονόφθαλμος. Δυὸ δεκάρες τὸ ένα.
Η Άννα αγοράσει δυὸ και τής έμεινε και υ-
πόλοιπον όγδόντα λεπτά. Μ' αυτό θα αγό-
ραζε ένα δῶρο για τὴ μητέρα της. Ένα μπου-
καλάκι με μυρουδιά, δεμένο με κίτρινη κορδε-
λίτσα τής έφάνηκε κατάλληλο. «Μία δραχμή,
μυρουδιά φίνα, από τὸ Παρίσι», ειπεν ο μο-
νόφθαλμος και έσήκωσε ψηλά στὸν ήλιο τὸ
χρυσίζον ρευστόν. «Κύτταξέ το, ρουμπίνι λαμ-
περό!» Και τῶχυνεν εις τήν μύτη τής μπαμπ'
Άνέζω.

— Μοσχοβολάει, ειπεν ή γρηά. Μὰ ακριβό,
γυιέ μου! Πέντε δεκάρες, καλά είναι.

Πάει για πέντε δεκάρες.

Η Άννα ήτο ευτυχισμένη. Εις όλους θά-
δινε δῶρα. Έτσι για τὸ καλό του χρόνου! Και
τής έμειναν ακόμη τρεῖς δεκάρες. Δυὸ βή-
ματα παρακάτω, ο μπαρμπας Χατζῆς, ένας
γέρος άσπρομάλλης βρακῆς, με ένα ψηλό μαῦ-
ρο Υδραϊκό φέσι έδιαλαλοῦσε τούς κουραμπιέ-
δες του. Μιὰ δεκάρα τὸν ένα και ζεστὸς μυ-
ρωράτος. Η Άννα έδωκε και τής τελευταίης
τρεῖς δεκάρες της. Έδωκεν άμέσως τὸν ένα
κουραμπιέ στην μπαμπ' Άνέζω, έφαγεν αυτή
τόν άλλο και εκρυψε τὸν τρίτο για να τὸν δώ-
ση στο αδύνατο αδελφάκι της, τὸν Κώστα
τους, τὸ ζυλαράκι τους, όπως τὸν έλεγεν ή
μητέρα της.

Ητο σχεδόν μεσημέρι όταν ή Άννα έτε-
λείωσε τής πρωτοχρονιάτικες αγορές της. Και
άνυπομονοῦσε να γυρίση εις τὸ σπίτι για να
απολαύση τήν χαρὰν των παιδιών και τής κερὰ
Μαριγῶς τήν συγκίνησιν. Όσο για τήν μητέρα
της δέν ειξευρε πὸς θα έπερνε τὸ πῶγμα.
Θὰ εθύμωνε γιατὶ εξώδευσε τὰ λεπτά της και
θα τήν έμάλωνε ή θα ευχαριστεῖτο;

Άλλ' ή μπαμπ' Άνέζω τής επρότεινε να
πεταχτοῦν παρα πέρα ως τὸ φούρνο για να ιδῆ
αν ή Βασιλόπητα ήταν ετοιμη και να πάρῃ
και κανένα ταψι κουραμπιέδες. Και έτσι να
γλυτώση ένα δρόμο από τούς πολλούς που
ειχε να κάμῃ τὸ απόγευμα.

Ἡ Ἄννα δὲν εἶπεν ὄχι. Ἡ ἡμέρα ἦτον γλυκειά, θαμπερή μὲ ἓνα ἥλιο ποῦ σκορποῦσε παντοῦ χαρὰν καὶ ξεχωριστὰ εἰς τοὺς μικροπόρους ποῦ ἔκαναν χρυσῆς δουλιές. Τὰ παιδάκια ἄλλα μὲ δεκαροῦλες καὶ ἄλλα μὲ δροχμῆς ἐκυκλοφοροῦσαν στὰ μικρομαγαζάκια στὰ ζαχοροπλαστεία καὶ στὰ γλυκατζιδικὰ σὰν μέλισσες λαίμαργες νὰ αἰσθανθοῦν τὴν γλύκα τῶν ζυμαρικῶν καὶ τῶν γλυκισμάτων. Ἡ πτωχοκοκυράδες καὶ ἡ διῦλες ἐπηγαίνοντο εἰς τοὺς φούρνους, ἢ κυρίες ἔτρεχαν στὰ μαγαζαεῖα, γιὰ τὸ τελευταῖο δῶρον ποῦ εἶχαν ξεχάσει ἢ γιὰ τὸ φόρεμα τῆς ὑπηρετρίας ποῦ εἶχαν ἀφίσει τελευταῖο.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι ποῦ ἐπληγύριζαν ἀληθινὰ ἦσαν οἱ ἐργάται καὶ ἐργάτιδες τῶν ἐργοστασίων. Εἶχαν πληρωθῆ τὴν ἐβδομάδα τῶν, δουλεῖα δὲν εἶχαν καὶ ἐρρίχθησαν εἰς τὴν ἀγορά, στοὺς δρόμους καὶ στὰ καφενεῖα, ὅπου ἀπελάμβανον τὴν λιχμάδα, τὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα καὶ προεξοφλοῦσαν τὰ βραδυνὰ γλεντάκια τῶν.

Ἡ ταβέρνες καὶ τὰ μικροκαφενεῖα ἦσαν γεμάτα ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἀπὸ κάθε εἶδους ἀνθρώπους, ποῦ ἐκυνηγοῦσαν τὴν τύχη εἴτε στὸ μπακαρᾶ, εἴτε στοὺς λότους, εἴτε στὸ κορῶνα ἢ γράμματα. Στὸ τελευταῖο αὐτὸ παιγνίδι ἐπικίχαν ἀκόμη στοὺς δρόμους, οἱ λουστροὶ, οἱ χαμάληδες, τὰ πτωχόπαιδα τῶν σχολείων, οἱ στραγαλατζήδες.

Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ κέντρα πλεόναζεν ἡ βράκα μὲ τὸ ψηλό, ὀλόισιο φέσι καὶ μὲ τὴν κοντὴ φούντα. Ἦσαν οἱ νησιῶτες καὶ Ἀλβανόφωνοι τῶν Σπετσῶν, τῆς Ὑδρας καὶ τοῦ Πόρου, ἐγκατεστημένοι στὸν Πειραιᾶ, ὡς ναυτικοὶ εἰς ἐκαπετανεῖο βλαπορειῶν, εἴτε μὲ καρβία καὶ τριχαντήρια δικάτους, εἴτε ναῦτες ἀπλοῖ, βαρκαρῆδες, κλαπατήδες καὶ μυτσοὶ. Τέλος κάθε ἐργασία ποῦ ἐσυγγένευε μὲ τὸ ἐμπόριον τῆς θαλάσσης ἦτον ἀποκλειστικὰ ἰδική τους. Ὅλοι ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς τὸ Ὑδραϊκὸ μαχαλᾶ γύρω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, δικὸν τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ, ποῦ ἔσωζε κάθε πλεούμενον, ὅπως ἔλεγαν στὴ δική τους ναυτικὴ γλῶσσα, εἴτε ρωμαϊκὸν, εἴτε τούρκικον, εἴτε ὅποιασδήποτε ἄλλης θρησκείας.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἐπικρατέστερον στοιχεῖον ἦσαν οἱ Ὑδραῖοι καὶ γι' αὐτὸ τὰ Ὑδραϊκὰ ἦσαν ἡ κνηρώτερη συνοικία τοῦ Πειραιῶς. Ἡ γυναικὲς κάθε Σαββατιόβραδο ἐπλυναν καὶ τοὺς τοίχους ἀκόμη τῶν σπιτιῶν τῶν ὅσο φτωχικὰ καὶ ἄν ἦσαν, ἔβαφαν τῆς κουζίνας καὶ τὰ τζάκια τῶν, ἐσφουγγαρίζαν μικροσόκκα τῶν πτωχοτέρων συνοικιῶν καὶ κάθε ἀκαθαρσία ἔπερνε τὸ δρόμον τοῦ λιμανιοῦ,

ἢ τοῦ ἢ θάλασσα μεγάλη αὐτὴ ἀπολυμάντρια ἀνελάμβανε νὰ σκορπίσῃ εἰς τὰ μακρυνὰ καὶ ἀπόβαθα ἄδυτὰ τῆς, κάθε ρυπαρότητα καὶ κάθε μόλυσμα. Καὶ εἶχαν μεγάλη θυμασία περιοχὴ οἱ νησιῶτες. Ἀπὸ τὴν τρούμπα κι' ἐδῶ, κάτω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον καὶ πρὸς τὸ Τελωνεῖον καὶ πέρα πρὸ τοῦ Ἐαβέρου ἐξανοίγοντο δρόμοι μεγάλοι καὶ δρομάκια μικρά, μὲ τέρμα τὰ καλαφάδικα καὶ τὸν τερσανὰ ποῦ κατασκευάζαν καράβια καὶ βάρκες καὶ παρὰ πέρα τὰ σχοινάδικα, ποῦ ἐπλεκαν τῆς γούμενες κι' ἔρραβαν τὰ καρβόπανα καὶ ἐπίσωναν καὶ ἐχρωμάτιζαν τῆς ψαροπούλες.

Πληθὸς λοιπὸν ἀπὸ βρακιάδες, μὲ βράκα ποῦ ἐμοιάζε ὅσον τὰ παλῆα ἀντερία, τόσο χαμηλὰ ἔφθανε ὡς τοὺς ἀστραγάλους, ἀλλὰ καὶ μὲ Ὑδραϊσες μὲ τόσο χαρακτηριστικὸ κεφαλόδεσμο μὲ τὸ κλασικὸν τσεμπερί, κιτρινωπὸ γιὰ τῆς νέες καὶ καφεὲ σκοῦρο γιὰ τῆς γερόντισσες ποῦ ἐπλημμυροῦσαν τοὺς δρόμους. Ἀλλὰ μόνον τοὺς δικούς τους δρόμους ὅπου ἐζούσαν ὅσον εἰς τὸ νησί, μεταξύ τους, χωρὶς νὰ ἀνακατόνωνται καθόλου μὲ τοὺς στεριανούς, τοὺς βιομηχάνους, τοὺς Μωραίτες, τοὺς φαντασμένους ὀψιπλοῦτους, ποῦ ἀπὸ μπακαλῆδες καὶ ταβερναρεῖοι εἶχαν σηκώσει κεφάλι καὶ ἔκαναν τοὺς ἀριστοκράτας.

Μπρὲ ἄς μοῦ δείξουν ἀνάμεσά τους ἓνα Τομπάζη, ἓνα Σαχτούρη, ἓνα Κουντουριώτη, ποῦ ἀδειάζανε τὰ φλουριά ἀπὸ τῆς στέρας τῶν παλατιῶν τους γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ γένω δουλὸς τοῦ ἔλεγεν ἓνας γέρος βρακῆς, ποῦ ἦταν στὸ κέφι, γιὰτὶ ἐκαλόπιπε ἀπὸ τὸ πρῶτ' καὶ βρέθηκε στὸν φούρνον, ποῦ εἶχε κατασταλάξει ἡ μπαμπ' Ἀνεζῶ μὲ τὴν Ἄννα.

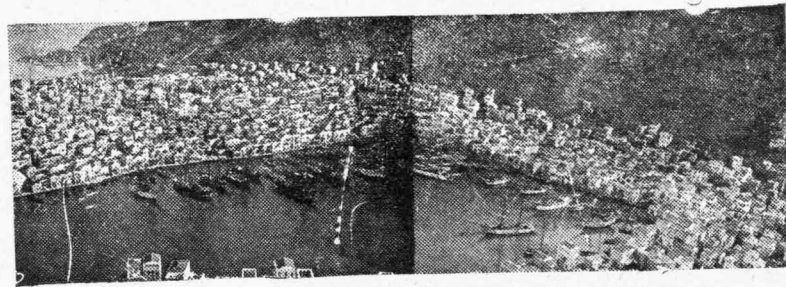
— Καλὰ λές, γυιέ μου, εἶπεν ἡ γρηὰ ὑπηρετρία. Πόσοι φτωχοὶ δὲν ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν στ' ἀρχοντικά τους τῆς ἡμέρας αὐτές. Καλέ μὲ τὴν ζυγαριὰ τὸ ζύγαζαν τὸ φλουρὶ καὶ τώρα τὰ παιδιὰ τους καὶ τὰ γγόνια τους λοιμοκτονᾶνε.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ φούρναρης ἔβγαλε τὸ ταφί μὲ τοὺς κουραμπιέδες καὶ ἐμέτρησε τρία ἄλλα ἀκόμη τῆς κερά Διονύσαινας, χωριστὰ τὸ ταφί μὲ τῆς πῆτες.

— Μωρε βιὸς ὀλόκληρον, εἶπεν ὁ φούρναρης. Τί θαντὰ κἀνὴ ὅλα τοῦτα ἡ γρηὰ μὲ τὴ μοναχοκόρη τῆς. Θὰ γλυκάνῃ τὸ αἷμά τῆς...

— Βαστάει τὴ συνήθεια τὴν παλαικὴν, κι' ἄς μὴν εἶναι κι' ἀπὸ μεγάλο σόϊ, εἶπεν ἡ γρηὰ. Θὰ στείλῃ τοὺς συγγενεῖς, ντὲ, καὶ τοὺς νοικαρέους τῆς, ποῦ εἶναι ὅλοι φτωχοὶ.

Ἡ Ἄννα αἰσθάνθηκε εἰς τὸ ἀκουσμα αὐτὸ μεγάλην χαρὰ. Λοιπὸν θὰ εἶχαν κι' αὐτοὶ τὴν

ΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟΝ τὸ ὅποῖον ἔστειλε δύο βουλευτὰς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον

Πῆτα καὶ τοὺς κουραμπιέδες τῶν. Ἡ ἱκνοποίηση τῆς παιδικῆς λαίμαργίας ἦταν τὸ πρῶτο αἰσθημα ποῦ τὴν ἔλαμε τρεδὸν εὐτυχισμένη. Ἐπειτα ὅμως ὅταν ἐφρευγαν καὶ ὅσο ἐπλησίαζαν πρὸς τὸ σπῆτι ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται ὅσον μὴν μεγάλην λύπη. Τί θᾶλεγεν ἡ μητέρα τῆς καὶ πῶς θὰ ἐδέχετο τὰ γλυκὰ τῆς κερά Διονύσαινας, ποῦ θὰ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς νοικαρέους τῆς;

Τ' ἀδέλφια τῆς τὴν ἐπερίμεναν ἀνυπόμονα ὅταν εἶχε φύγει τοὺς εἶπεν ὅτι ἐπήγαγεν ἔξω γιὰ τὸ καλὸ τους, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ κάτσουν ἡσυχὰ, ὡς ποῦ νᾶρθῃ. Τὰ δύο μεγαλύτερα ἀγόρια εὐρέθησαν ἀμέσως εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐξαπέλυσαν μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τῆς γειτονιάς τοὺς ἀετούς τῶν.

Ὁ Κώστας, τὸ ἀδύνατον καὶ ἀσθενικὸν παιδί εἶχε μείνει κοντὰ στὴν κερά Μαριγῶ καὶ τῆς ἔδινε νερό, — ὁ πιρετὸς τὴν ἐφλόγιζε — καὶ ἔπειτα ἔκανε μὲ κερί κίτρινον ἀνθρωπάκου καὶ διάφορα ζῆα γιὰ νὰ τὰ χαρίσῃ εἰς τὴν μικρὴν ἀδελφοῦλα του, ποῦ τὸ ἀγαποῦσε ξεχωριστὰ καὶ ἐπικίχαν μαζὴ στὸ ὑπόγειον, ποῦ εἶχαν μὴν γωνίτσα ἐντελῶς δική τους.

Ἡ μητέρα μ' ὄλην τὴν ἀδυναμία καὶ τὴν ἀπελπισία τῆς ἀναγκάσθηκε νὰ συγυρίσῃ μόνη τῆς τὸ σπῆτι. Καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ παρὰ νὰ βάλῃ ἑσὲ μὴν λεκάνη νερὸ βραστὸ μὲ στάχτη γιὰ νὰ σαπουνίσῃ δύο τρία ἀσπρόρρουχα τῶν μικρῶν. Ἀσυνειθίστη ὅπως ἦταν, εἴτε γιὰτὶ δὲν εἴξευρε πόση στάκτη ἔπρεπε νὰ βάλῃ, εἴτε διότι τὰ χέρια τῆς ἦσαν τρυφερά, ὅταν ἐτελείωσε τὸ σαπουνισμὰ τῆς τὰ χέρια τῆς ἔτρεχαν αἷματτα ἀπὸ τὸ κάτω μαλακὸ μέρος τῶν καρπῶν, ὅπου εἶχε βάλει περισσοτέρην δύναμιν γιὰ τὸ τρίψιμο.

Ἦσως ὁ πόνος καὶ ἡ θέξ τοῦ αἵματος ἴσως ὁ ψυχικὸς πόνος, γιὰτὶ εἶχε καταδικασθῆ νὰ πλύνῃ αὐτὴ ἡ ἀργόντισσα ἀπὸ τὸ μεγάλο σόϊ, ἀπὸ τὰ τριάντα ἐξ πριντσιπόπουλα, ὅπως τῆς ἔλεγεν ὁ ἄνδρας τῆς, ὅταν ἐμάλωναν, ἴσως

καὶ τὰ δύο μαζὴ ἠῴησαν τὴν ἀπελπισίαν τῆς. Τὰ μάτια τῆς, μάτιχ ὠραῖα, γεμάτα φῶς καὶ θερμότητα ἔτρεχαν ὅσον δύο βρούσες ἀκατάπυστα καὶ ἠμποροῦσε νὰ εἰπῇ κανεῖς, ὅτι τὰ πρῶτα ροῦχα ποῦ ἔπλυνε εἰς τὴν ζωὴ τῆς, τὰ ἔπλυνε μὲ τὰ δάκρυά τῆς.

Ὅταν ἦλθεν ἡ Ἄννα χαρούμενη, μὲ τὰ χέρια φορτωμένα μὲ τὰ πακετάκια τῆς, εὐρέθη ἀντιμέτωπη μὲ τὴν μητρικὴν ἀπελπισίαν. Ἄν καὶ ἦταν ἀπολύτως συνειθισμένη, ὅμως εἰς τὴν θέαν τῶν ματωμένων χειρῶν αἰσθάνθηκεν ὅτι καὶ τὰ δικά τῆς μάτια ἔτρεχαν ἡσυχὰ, ὅσον νὰ εἶχαν ξεχειλίσει διὰ μιᾶς ἀπὸ μίαν νέαν πηγὴν λύπης ποῦ δὲν τὴν ἐπερίμενε.

Η ΔΟΞΑ

Georges Esparlès

— Μικρέ. Ψυχὴ μου.

Τρέμοντες μὲ φιλοῦν καὶ οἱ δύο. Τὸν περασμένο χρόνον περπατοῦσαν ἀκόμη μόνοι, μὲ μικρὰ ἡσυχὰ βηματάκια ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια. Τώρα ἦλθαν μὲ ἀμαξάκια...

Τοὺς ξαναβλέπω τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλον. ὁ Πεπέ φορεῖ κασκέττο μὲ πολλὰς πτυχάς, μὲ ἓνα μεταξωτὸ φλόγγο, ἡ Μεμέ, λεπτή ὅσον ἓνας καλὸς λόγος καθαροῦλα, μὲ δύο φλόγγους κάτω ἀπὸ τὰ μαρτύγια.

— Καὶ τὸ στομάχι; μοῦ φωνάζει ἡ Μεμέ μὲ ἓνα φίλημα.

Τοῦ δίνω μὴν γροθιά. Καλὰ πάει.

— Καὶ στὸ Παρίσι; ἐρωτᾷ ὁ Πεπέ ἀλλὰ μὲ φωνὴν πεῖο ἀδυνατισμένην:

— Ὅλοι εἶναι καλά.

Τότε σιωποῦν πρὶν νὰ ξεκινήσωμεν μέσα στὴν λακάδα τοῦ σταθμοῦ. Κάτι τι λάμπει μέσ' τὰ μάτια τους στὴν ἄκρη τῶν χειλιῶν τους, ἓνα πράγμα ποῦ δὲν θέλουν νὰ ποῦν. Ἡ μεμέ ἔχει γίνει κόκκινη.

— Τί μὲ θέλετε ;

Ταραγμένοι σὰν νὰ τὸς ἔπιασα εἰς λάθος γυρίζουν.

— Ὁ Σεζέβεκης. Ὁ γηραιὸς ὄνος δὲν κινεῖται. Ὁ Σεζέβεκης κινεῖ τὸ ἓνα αὐτὶ ὅπου περπατοῦν μύγες. Τότε σηκωμένοι καὶ οἱ τρεῖς παρατηροῦμεν ὅτι κοιμᾶται.

— Εἶναι σὰν τὸν ὄνο τῆς Καππαδοκίας, κάμνουν οἱ μικροὶ γελῶντες.

Τὸν κτυπῶ στὰ ὀπίσθια. Ἀμέσως τὸ ἀμαξάκι τρέμει, τὰ κουδούνια ἠχοῦν, ἡ Μεμέ σηκώνει τὰ χέρια, καὶ μὲ τὴν καμτσικιά μου στηριγμένοι ὁ ἓνας στὸν ἄλλον πετοῦμεν ἀνάμεσα στὰ ἄνθη.

Ἐνός τ' ἐρχομεν ἡ μικρὰ πόλις φαίνεται ὅτι προχωρεῖ, καταγάλην ἀπὸ τὸ προῖ, μὲ τὰς ἀπὸ καπνὸ στήλας τῆς, μὲ τοὺς ἀνθισμένους κήπους τῆς φραγμένους μὲ πασσάλους ὅπου σκαλώνουν ἡ περιπλοκάδες.

Γρηές, ἀκουμπισμένες στὰ ραβδιά τους, κινοῦν πρὸς ἐμὲ τὰ μελαγχολικά τους κεφάλια.

Ἐνας σκύλλος πηδᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὸ καμτσίκι μου.

Ἡ ἀμαξα περνᾷ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, διασχίζει ἓνα δημόσιον περίπατον, καὶ μέσα σὲ δύο σειρὰς ἀπὸ δροσεροὺς πλατάνους σταματᾷ πρὸ τοῦ σπιτιοῦ. Αὐτὸ τοῦλάχιστον δὲν ἄλλαξε· εἶναι ὁ ἴδιος ὁ τοῦχος του ἡ γλάστρες του μὲ ἄνθη, τὸ ὑπόγειον κάτω ἀπὸ τὸ κατῶφλι, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀνεβαίνει μιὰ μυρουδιά καπνιστῶν καὶ δροσεροῦ κρασιοῦ.

Σταματῶ τὸν Πετὲ ποῦ θέλει νὰ κατεβῆ.

— Ἐγὼ πρῶτα θὰ σᾶς βοηθήσω ..

Γελοῦν. — Ἄ ! ὁ γενναῖος.

Καὶ οἱ μισοσηκωμένοι στὸ ἀμαξάκι, αὐτὸς σὰν νερὶ, μὲ τὸ μάτι ἀναμμένο πονηρὸς, αὐτὴ μὲ τὴν φουστίτσα τῆς σηκωμένη, ἀγοῦν διὰ νὰ μὲ παρατηρήσουν καλλίτερα. Θὰ ἔλεγε κανεὶς δύο κομποτεχνήματα· ἡ ἴδια εὐχαρίστησις τοὺς ζωηρεύει. Καὶ βλέπω πάλιν εἰς τὸ στόμα τους τὸ μυστήριον τῆς ἀφίξεως, αὐτὴν τὴν λέξιν ποῦ θὰ ἤθελαν νὰ ποῦν τώρα καὶ δὲν τολμοῦν.

— Ἐ λοιπόν ; ψιθυρίζουν.

— Ἐνα λεπτὸ, μικρὸ. Κολλῶ μὰ καρέκλα εἰς τὴν ὁδὸν. Ὁ ἓνας μετὰ τοῦ ἄλλου τοποθετοῦνται σὰν δύο ξεφτερουγιασμένα πουλιά. Τοὺς κρατῶ ἀπὸ τὴν μέση· πῶς βαραίνουν λίγο. Καὶ ἐνῶ εἰς τὸν δρόμον, ἐλαφρὸς ἄνεμος σηκώνει τὴν σκόνην, φοβοῦμαι μήπως, ὅταν τοὺς βάλλω στὴν γῆ, ὁ ἄνεμος θὰ τοὺς παρασύρει εἰς ἓνα τρελλὸν γύρον καὶ δὲν τοὺς ξαναεῦρω ποτέ.

— Ἐμβάτε λοιπόν, δὲν σκέπτεσθε νὰ ἐμβῆτε ;

Ἴδού τὸ χαμηλὸν δωμάτιον μὲ τὸν καθρέπτην μεταξὺ τῶν δύο παραθύρων, τὸ κρεβάτι, καὶ τὴν πολυφωτον λυχνίαν. Νὰ ἡ ἐστία ὅπου ἀναπαύονται κοντὰ τὸ βράδν σκεπτόμενοι τὰς

δολοφονίας τοῦ Παρισιοῦ. Μία κατακίτρινη σούπα ἀχνίζει στὸ τραπέζι· ἔχει καὶ βρασμένα κουζιά δι' αὐτούς... Ἀλλὰ πρὶν νὰ φάγουν, προσεκτικὰ, μὲ τὰ χέρια τους εἰς τὰ γόνατα μὲ κτυποῦν...

— Ἐφθασεν ἡ στιγμή ; τοὺς λέγω. Θὰ μοῦ πῆτε τέλος πάντων τί σᾶς ἀπασχολεῖ.

— Ὅχι ἀκόμη.

Γεμάτος ἐνδιαφέρον τοὺς κόβω ψῆχα, τὴν ὁποίαν μὲ μικρὰς βουκῆς καταβροχθίζουν. Πίνουν συχνά, σταγόνα, σταγόνα διὰ νὰ μὴ πνιγοῦν. Ἡ Μεμέ κατεβάζει δύο, κουζιά, αὐτὸς δυνατώτερος τραγανίζει ὀκτώ.

Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα λεπτὸ λαχανιάζουν, ἓνα μαχαίρι κτυπᾷ, τὸ κεφάλι τους πέφτει καὶ σηκώνεται.

Ὁ Πετὲ σοβαρὸς κάνει τσέ ! τσέ ! διὰ νὰ θαυμάσῃ τὴν ὄρεξίν μου, ἡ Μεμέ δίνει νὰ πιοῦμε ἀλλὰ τόσον τρεμουλιαχτὰ ὥστε τὸ κρασί πλησιάζει νὰ χυθῆ.

— Ἐτοιμος. Ἀμέσως τραβῶ τὴν καρέκλα μου. Αὐτοὶ μὲ τὰ μπαστούνια τους ἀνοίγουν τὴν πόρτα. Καὶ ὁ ἥλιος εἰσέρχεται εὐθυμῶς, σὰν νὰ λέγη καλημέρα... Ὁ καιρὸς εἶναι καλὸς καὶ διαυγής. Ὁ ἀέρας ποῦ ἀναπνέομεν ἔχει ἓνα γλυκὸ ἄρωμα. Οἱ γέροι εἶναι κοντὰ μου εὐχαριστημένοι, καὶ τὸ κρασί μὲς τὸ ποτήρι μου κοκκινίζει σὰν ρουμπίνι. Εἶναι ὥραϊον νὰ ζῆ κανεὶς.

— Λοιπόν ; Τότε εἰς ἓνα σημεῖον ποῦ κάμνουν, μὲ μιὰ μιλιὰ, ἐκστατικοί, μοῦ ρίπτουν, μαζί :

— Καὶ τὸ μυθιστόρημά σου ;

Τὰ μάτια τους λάμπουν σὲ μιὰ φωλεὰ ἀπὸ οὐτίδες· δὲν πρέπει νὰ τοὺς κάμνω νὰ περιμένουν.

— Ἀλλὰ δὲν ἔγραφα μυθιστόρημα.

— Μεγάλε Θεέ, εἴμαστε κοῦκοι· ἔγραψες ἓνα βιβλίον· Καὶ ἡ Μεμέ.

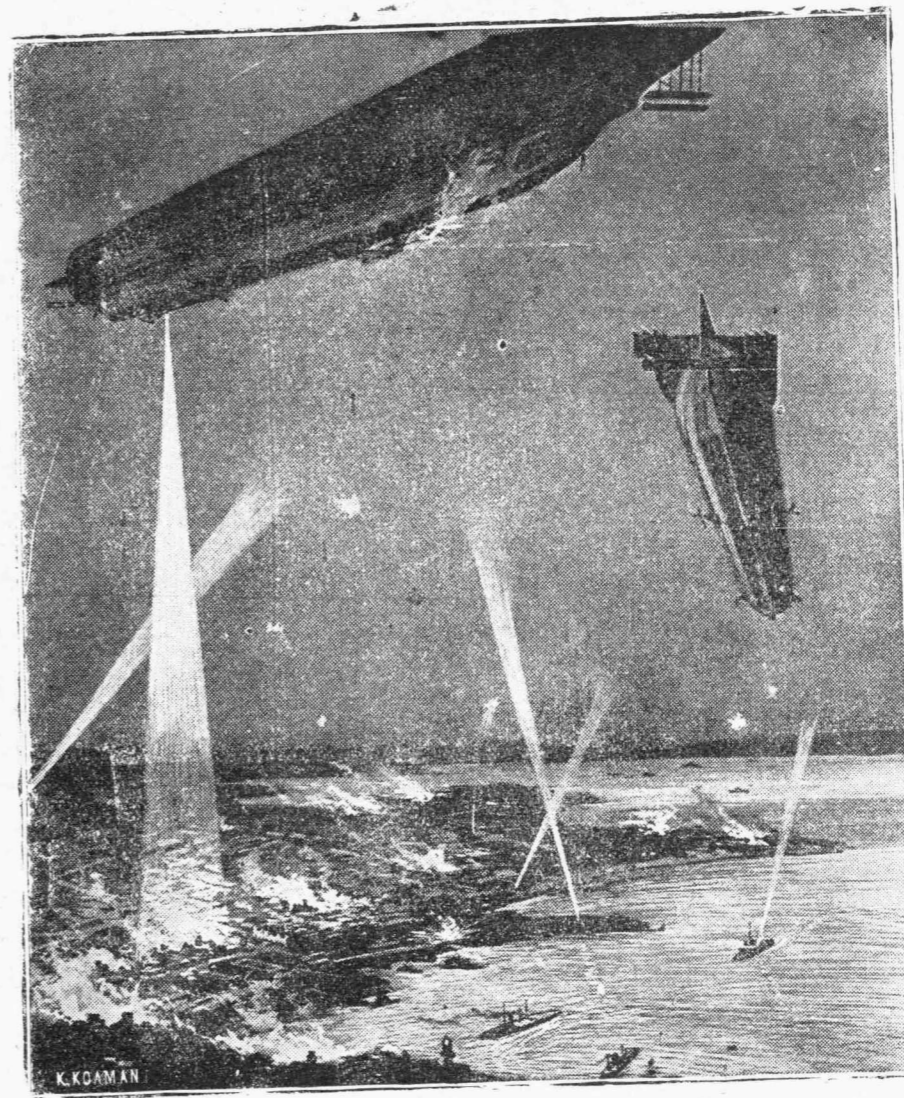
— Μπορεῖ ; Καὶ μὲ ἔρωτα μάλιστα !

Ἐγινε κόκκινη σὰν τὸ κρασί τῆς καὶ προσθέτει :

— Τὸ ξεῦρομεν ἀπὸ τῆς ἐφημερίδες. Κανεὶς, σὺ μικρὸ, ἱστορίες... Οἱ καϊμένοι οἱ γέροι ! μαντεύω· περιμένουν νὰ τοὺς κάμω τὴν σηγοθεσία. « Ἐκτυποῦσε μεσονύκτιον εἰς τὸ ὄρολογιον τοῦ πύργου, ὅταν αἴφνης .. » καὶ ἔπειτα τὴν σιλουέττα τῆς νέας, μὲ λευκὰ ἢ καϊμένη ! τοῦ πατέρα· ἓνας εὐγενὴς ποῦ δὲν ἀστειεύεται· καὶ τέλος νὰ τοὺς κακοποιήσω τὸν προδότην.

— Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν· τὸ βιβλίον μου δὲν εἶναι μυθιστόρημα. Καὶ ἀπευθυνόμενος εἰς τὴν Μεμέ συγκεχυμένος ; δὲν ἔχει ἔρωτα.

Τότε ἐκπληκτοὶ σηκώνονται.

Γερμανικά ἀερόπλοια βομβαρδίζοντα τὰς Ἀγγλικὰς ἀκτᾶς.

— Ἐχουν ἰδέας ὀρισμένες διὰ τὴν φιλολογίαν· Νομίζουν ὅτι ἀστειεύομαι.

— Μικρὸ, μικρὸ, μᾶς τὸ κούβεις λοιπόν.....

— Ὅχι· εἶναι στὴ βαλίτσα μου, σᾶς ἔφερα ἓνα ἀντίτυπον.

— Καὶ τί μαθαίνει κανεὶς ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίον ;

Στρίβω τὸ μουστάκι μου, καὶ μὲ φωνὴ ποῦ φοβεῖται νὰ τοὺς λυπήσῃ μὲ μιὰ φωνὴ ποῦ χάνεται μὲς τὸ χωνὶ τοῦ χειροῦ μου.

Διηγείται μάχες. Μιὰ στιγμή μένουν ἀκίνητοι, δὲν λέγουν τίποτε. Σὰν μιὰ λυπηρὰ λάμπις ἐπέρασε ἀπὸ τὰ πρόσωπά τους. Ἐπειτα ἔξαφνα :

— Μήπως ἔχεις τίποτε ; Σήκω νὰ ἰδοῦμε.

Ἐλα ἐδῶ κοντά, κατὸ παιδί· ἄ ! αὐτὸ τὸ κρασί.

Μὲ ψάχνουν σὰν νὰ εἶχα αἷμα ἐπάνω μου. Μόνον ὅταν ἐγέλασα συνήλθαν.

— Μᾶς ἐφόβισες· μὰ ποῦ ἀκούστηκε νὰ γράφης διὰ πολέμους ;

Εἶναι ἀκίνητοι εἰς τῆς καρέκλες τους, μὲ τὰ γόνατα ἠνωμένα, φρίσσοντα.

— Μάχες, ἓνα τόσο ἥσυχον παιδί, ψελλίζουν καὶ εἰς τὰ ὠχρὰ μάγουλά τους, θὰ ἔλεγε κανεὶς χάρτινα, κολὰ ἓνα δάκρυ.

— Πλησίασε μικρὸ, κάθησε ἐκεῖ... Πρόσεχε τὸ ρεῖμα. Ἄ ! αὐτὸς ἡ πόρτες.

Ὁ γέρος δὲν εἶχεν εἰπῆ τίποτε, καὶ ἐπειδὴ ἐδιάβαζε πολὺ στὸν καιρὸ του διακόπτει πρῶτος τὴν σιγὴν.

— Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Abligeois ἀπὸ *κεῖ, κατὰ τὸ μέρος τῆς Τουρούζης...

Θὰ ἐμειδιάσα διότι ἐσταμάτησεν ἀποτόμως.

— Ἄ ! ὄχι.

— Δὲν τὸ εὐρίσκατε. Καὶ ὁμολογῶ ὅπως καὶ πρὶν ἀλλ' ὀλίγον δυνατώτερα.

— Εἶναι οἱ πόλεμοι τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐπειτα ἀρχίζω μὲ φράσεις συντόμους νὰ τοὺς ἀναπτύσσω τὸ βιβλίον μου.

— Μὰ τί φοβοῦνται ;

Τοὺς βλέπω διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ τοῦ σιγάρου μου, προσηλωμένους μὲ προσοχήν, μὲ τὸ χέρι τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ χέρι τοῦ ἄλλου, σὰν παιδιὰ. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ ἴδια ἀγωνία τοὺς συνταράσσει, καὶ ἐνῶ μὲ ἀκούουν μὲ τοὺς ὤμους συνηνωμένους, τοὺς περιφέρω εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ στρατεύματα τὰς κατακτηθείσας, πρωτευούσας, καὶ κάτω ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀψίδας ἀπὸ καπνὸν ὅπου ἤχουν τὰ τύμπανα. Ἐνθουσιάζομαι σὰν νὰ ἦμην ἐκεῖ. Πετιέμαι ὄρθιος σὰν κυνηγὸς ποῦ ἀκούει φωνὴς ζῶων... Ἀρπάζω τὸ ἄλογο ἐνὸς οὐσάρου, τοῦ πρώτου ἐλθόντος εἰς τὸ βιβλίον μου καὶ εἰς τὸ Mareugo, ὁρῶ ! Τότε, ἀνάμεσα εἰς ἕνα δάσος ἀπὸ ξίφη, μὲ μεγάλον καλπασμὸν τοῦ « διαρρήκτου » μου, ἐνῶ πηδῶ τὰς ἐποχάς, ἀναγγέλλω εἰς τοὺς γέροντας τὰς ὀραίας μάχας. Amterlig, Zena, Eylan. Ἐπειτα ὅλας τὰς μάχας τῆς Ἰσπανίας καὶ Αὐστρίας. Abensberg, Ratisbonne Enling, Wagram. Τοὺς ἀνεβάζω στὴ σέλα ὅλους τοὺς στρατηγούς, τὸν Μυράτ, τὸν μεγάλον δοῦκα τοῦ Berg, ντυμένον ὡς ἀρχιτυμπανιστὴν, μὲ τὰ φτερά του, τῆς κόκκινες μπότες καὶ τὸ σπαθί του ὅπου εἶναι γραμμένον : Διὰ τὴν τιμὴν καὶ διὰ τὰς κυρίας. Τὸν Ney μὲ τὸ τετράγωνον κεφάλι, τὸν Launes ὁ ὁποῖος στὸ τέλος ἐμίλησε ἐνικῶς μὲ τὸν αὐτοκράτορα. Τὸν ὀραῖον Lailalle ἀνάμεσα σὲ καπνοὺς ἀπὸ σιγάρα καὶ ἄλλους ὑπερόχους καὶ καταχρῆσους στρατηγούς, ἴσιους καὶ ψηλοὺς σὰν φαντάσματα ἐπάνω στὰ γιγαντιαία ἄλογά τους. Σὲ μὲ σιγμὴ ἢ φωνὴ μου πνίγεται· παραφέρωμαι μέσα στὸν θόρυβον τῶν κανονιῶν, τὰ πατήματα τῶν ἀλόγων, τῶν σφαιρῶν, τῶν καλπασμῶν, τῶν πυροβολισμῶν, τῶν σπαθιῶν, τῶν φωνῶν ! Οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου πέφτουν· μεγάλο πλῆθος, γυρίζει ἐκεῖ ἰλιγγιωδῶς ὅπως ἐν συνοδείᾳ τοῦ Raffet. Σύννεφα ἀπὸ δραγόνους μὲ νεκροκεφαλὰς, μὲ τὰ ὄπλα λάμποντα, τὰ ἄλογα σὰν ζῶα ἀνύπαρκα μὲ τὰ ρουθούνια κατακόκκινα κρημνίζονται εἰς τὴν λήθην καὶ τὴν νύκτα.—Εἶναι τὸ Waterloo τὸ τέλος—καὶ ὅπως οἱ γέροι, αἰσθάνομαι καὶ ἐγὼ τώρα τὰ μάγουλά μου νὰ κἀνε· κατεβάζω τὸ κεφάλι, ξανακάθουμαι, κλαίω...

Δὲν κινοῦνται, δὲν μιλοῦν, ἐκουφάθησαν ἀπὸ ὅλον αὐτὸν τὸν θόρυβον. ἐτυφλώθησαν ἀπὸ τὴν φωτιά. Μόνον ἢ φλέβες τῶν χειρῶν τοὺς κινοῦνται, μὲ μικροὺς καὶ συγνοὺς παλμούς. Εἰς τὰ σὰν στακτιὰ ἄμιμος πρόσωπά τους, τὰ μάτια τους μοῦ φαίνονται γυάλινα καὶ ἠνωμένοι ἐκστακτικοὶ μοιάζουν σὰν πεθαιμένοι.

— Λοιπὸν, νὰ σᾶς τὸ δώσω αὐτὸ τὸ βιβλίον;

Σηκώνουν τὰ χέρια σὰν νὰ ἐφοβοῦντο μὴ τοὺς κἀψω. Λέγουν :

— Βάλλε το ἐπάνω στὸ τζάκι.

Καὶ ξαναρχίζουν νὰ μειδιοῦν, ἀλλὰ τὰ μάτια τους ἄλλαξαν σχῆμα καὶ χροῖμα. Ὑπάσχει ἀκόμη λίγη ἀνακατοσιὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐμοῦ.

Ἐβαλα τὸ βιβλίον ὅπου μὲ εἶπαν· μεταξὺ μιᾶς καρδιάς κεντημένης μὲ ἀνεβατὸ καὶ μιᾶς Παναγίας, εἰκόνας σβυσμένης ἀπὸ τὰ χρόνια, τῆς ὁποίας τὰ ὄχρα χέρια κρατοῦν ἕνα βιβλίον ὅπου εἶναι γραμμένον. « Εἶμαι ἢ Ἀγάπη· εἶμαι ἢ Καλωσύνη καὶ ἢ Ζωή ». Στρέφω. Εἰς τὴν ἄκρη τοῦ ζιγγ ζάγγ, ποῦ κἀμνει ὁ ἥλιος εἰς τὸ δωμάτιον, τοὺς βλέπω ἀκινήτους, ἀφώνους καθισμένους εἰς τὴν ἴδια θέσι καὶ στάσι, νὰ κντάζουν μὲ θαυμασμὸ τὸ βιβλίον μου... Ποτε δὲν θὰ τὸ διαβάσουν· εἶναι προωρισμένον νὰ γηράσῃ ἐκεῖ μὲ τὰς παρθένους σελίδας του, ποῦ κἀνενα χέρι δὲν θὰ κόψῃ. Χρόνια καὶ χρόνια θὰ περάσουν—καὶ μεταφέρων τὸν ἑαυτὸν μου εἰς ἐποχὴν λίγο ἀπομειωμένην, ἴσως αὔριον ποιὸς ξέρῃ;—ὅταν ἢ προσπάθειά μου θὰ ἔχη λησμονηθῆ, θὰ σκέπτομαι τὴν δόξαν ποῦ θὰ μείνῃ ἀμετάβλητος, καὶ ἢ ὁποία θὰ εἶναι νὰ βλέπω εἰς τὴν συγκίνησιν τῆς ἀναμνήσεως, αὐτὰ τὰ δύο γεροντάκια, τρέμοντα, προσεκτικὰ καὶ ἐκστατικά, ὡς πρὸ τοῦ Ἐθαγγελίου, νὰ κντᾶζον τὸ πολεμικὸν βιβλίον μου, μὲ τῆς πόρτες κατὰκλειστες, καὶ τὸ βλέμμα αὐτὸ, ὅπου κάτω ἀπὸ ὀλίγον τρόμον ὑπῆρχε τόση ἐκκληρητικὴ τρυφερότης.

Ξενία Δαυηλάτη.

ΣΥΝΤΑΓΑΙ

Βερούκοκα γλυκὸ. Τὰ διαλέγετε μᾶλλον μισογινομένα καὶ καίσιὰ τὰ καθαρίζετε ἀπὸ τὸ φλοῦδι, ἀφαιρεῖτε ἀπὸ τὴν ἐπάνω τρυπίτσα τὸ ζουκοῦτσι. Τὰ βάζετε εἰς τὸν ἀσβέστη. Δηλ. εἰς τρεῖς ὄκ. νερὸ μιὰ μικρὴ φούχτα ἀσβέστη. Ἀμα τὸν σβύσετε, ρίπτετε τὰ βερούκοκα καὶ τὰ ἀφίνετε τρεῖς ὄρες. Τὰ βγάξετε, τὰ πλύνετε μὲ κρύο νερὸ κάμποσες φορές. Ἐχετε δέσει καλὰ τὴ ζάχαρι σας. 1 ὄκ. βερούκοκα 1 1)2 ὄκ. ζάχαρι, ἐνῶ βράζει ἢ ζάχαρι δυνατὰ καὶ εἶναι σχεδὸν καραμελωμένη, ρίπτεται τὰ βερούκοκα, τὰ ἀφίνετε νὰ βράσουν δέκα λεπτά. Τὰ δοκιμάξετε καὶ τὰ βγάξετε μὲ τρυπητὴ ζουτάλα. Ἐὰν ἢ ζάχαρι δὲν εἶναι ἀρκετὰ δεμένη, τὴν ἀφίνετε νὰ δέσῃ καὶ ἔπειτα χλιαρὰν τὴν χύνετε εἰς τὸ γλυκὸ σας